

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА  
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

циклу професійної підготовки (варіативна частина)

**ОСНОВИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ  
ТА ГРУПОВОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЇ**

Для підготовки фахівців  
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки  
спеціальності: 053 Психологія (3 курс)  
за освітньо-професійної програмою:  
Психологія

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни “Основи індивідуальної та групової психокорекції” для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності: 053 Психологія складена для реалізації освітньо-професійної програми: Психологія (3 курс).

**РОЗРОБНИКИ:**

кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та практичної психології **О.В. Мазяр**, доцент кафедри теоретичної та практичної психології **О.М. Савиченко**

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри теоретичної та практичної психології

“24” травня 2018 року, протокол № 12

Схвалено методичною комісією соціально-психологічного факультету

“20” червня 2018 року, протокол №10

## Вступ

Програму варіативної дисципліни «Основи індивідуальної та групової психокорекції» складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Вона вимагає від студентів ґрунтовності теоретичної підготовки, системності засвоєних знань, від яких залежить розвиток практичних умінь надавати психологічну допомогу.

**Предметом** вивчення «Основи індивідуальної та групової психокорекції» є механізми психологічних змін суб'єкта, який має деформації особистісного розвитку, перцептивні викривлення, демонструє деструктивні тенденції у поведінці.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Курс «Індивідуальної та групової психокорекції» органічно зв'язаний з усіма психологічними дисциплінами, які студенти вивчали за попередній час навчання. Адекватне планування та проведення психологічних досліджень не можливе без опори на такі теоретичні дисципліни як «Вікова психологія», «Диференціальна психологія», «Основи психотерапії», «Основи психологічного консультування».

## МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

**Мета:** набуття знань про теоретичні передумови здійснення психокорекційної діяльності, її основних напрямків і методів, формування навичок складання психокорекційних програм та використання методів індивідуальної та групової психокорекції.

**Основні завдання курсу:**

- оволодіння категоріально-термінологічним апаратом основ психокорекції;
- Набуття навичок використання психокорекційних методів в процесі надання психологічної допомоги;
- вміння розробляти психокорекційні програми, спрямовані на нівелювання проблем поведінкового, емоційного та когнітивного характеру.

**Структура курсу «Основи індивідуальної та групової психокорекції»:**

- Психокорекція як форма психологічної допомоги
- Особистісна проблематика
- Методи індивідуальної психокорекції
- Психологічні основи групової психокорекції
- Організаційно-методичні аспекти групової психокорекційної роботи

**Форми роботи.** Навчальний процес включає в себе різноманітні форми та види роботи:

- будується на основі лекційних, практичних та лабораторних занять;
- включає індивідуальну і групову роботу;
- робота під керівництвом викладачів та самостійне опрацювання матеріалу.

**Методи роботи.** У роботі зі студентами використовуються такі основні методи:

- лекція, розповідь, пояснення, обговорення;
- аналіз літератури;
- планування і проведення елементів психокорекційної роботи;
- підготовка звітів, виступів та безпосередні виступи за результатами виконання професійно-орієнтованих завдань.

**Засоби роботи.** При освоєнні курсу студенти користуються такими основними засобами роботи:

- підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, методичними рекомендаціями до практичних та лабораторних занять;

- інформацією з мережі Internet;
- відеозаписами.

**Комп'ютерне забезпечення.** При підготовці до занять практичного курсу, а також безпосередньо на лабораторних заняттях студенти користуються комп'ютерами для таких видів роботи:

- оформлення звітів;
- отримання інформації з мережі Internet;
- перегляду навчальних відеозаписів.

**Знання** (по завершенню курсу студенти мають знати такі тематичні розділи):

- Психокорекційна практика
- Психокорекційна програма
- Формування особистісної проблематики
- Нівелювання особистісної проблематики
- Розвивальна робота з пізнавальними процесами
- Методи психокорекції особистісних якостей
- Специфіка групової психокорекційної роботи
- Психологічні особливості психокорекційних груп
- Процесуальна діагностика у психокорекційній групі
- Різновиди терапевтичних груп
- Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп
- Методи та методики групової психокорекції

**Вміння та навички** (практичні вміння та навички, які мають демонструвати студенти по завершенню курсу):

- Розробка психокорекційних програм.
- Підбирати релевантні засоби і методи психокорекційної роботи.
- Діагностувати особистісну проблематику.
- Розробка рекомендацій за результатами діагностичної роботи.
- Розробка та укладання згоди на участь у психокорекційній роботі.
- Планувати та організувати індивідуальну та групову психокорекційну роботу.
- Оформлення письмових наукових звітів (тези, статті тощо).

**Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач (відповідно до ОП)**

***Загальні компетентності (ЗК)***

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Навички міжособистісної взаємодії

ЗК10. Здатність працювати в команді

***Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)***

СК6. Уміння організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

СК7. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики

СК8. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

**Програмні результати навчання (ПРН відповідно до ОП)**

Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 165 годин, 5,5 кредити ЄКТС.

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – <b>5,5</b>	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість модулів – <b>5</b>	Спеціальність 053 «Психологія»	Обов'язкова	
Змістових модулів – <b>12</b>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр  Освітня кваліфікація: бакалавр з психології	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – <b>165</b>		<b>3-й</b>	<b>3-й</b>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <b>4</b> ; для самостійної роботи студента – <b>4</b>		Семестр	
		<b>VI</b>	<b>VI</b>
		Лекції	
		<b>12 год.</b>	<b>4 год.</b>
		Практичні	
		<b>30 год.</b>	<b>8 год.</b>
		Лабораторні	
		<b>26 год.</b>	<b>8 год.</b>
		Самостійна робота	
		<b>97 год.</b>	<b>145 год.</b>
		Індивідуальні завдання	
		–	–
Вид контролю			
Екзамен	Екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 41% : 59%

для заочної форми навчання – 12% : 88%

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Модуль 1. Психокорекція як форма психологічної допомоги</b>					
<b>Змістовий модуль 1. Психокорекційна практика</b>					
Тема 1. Психокорекційна практика	9/15	2/2	2		5/13
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	9/15	2	2		5/13
<b>Змістовий модуль 2. Психокорекційна програма</b>					
Тема 2. Психокорекційна програма	21/15		2/2	4/2	15/13
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	21/15		2	4	15/13
<b>Разом за модулем 1</b>	<b>30/30</b>	<b>2/2</b>	<b>4/2</b>	<b>4/2</b>	<b>20/26</b>
<b>Модуль 2. Особистісна проблематика</b>					
<b>Змістовий модуль 3. Формування особистісної проблематики</b>					
Тема 3. Формування особистісної проблематики	12/10	2	2		8/10
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	12/10	2	2		8/10
<b>Змістовий модуль 4. Нівелювання особистісної проблематики</b>					
Тема 4. Нівелювання особистісної проблематики	18/20		2	2	14/20
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	18/20		2	2	14/20
<b>Разом за модулем 2</b>	<b>30/30</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>22/30</b>
<b>Модуль 3. Методи індивідуальної психокорекції</b>					
<b>Змістовий модуль 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами</b>					
Тема 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами	12/12	2	2	2/2	6/10
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	12/12	2	2	2	6/10
<b>Змістовий модуль 6. Методи психокорекції особистісних якостей</b>					
Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей	18/18		4/2	4/2	10/14
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	18/18		4	4	10/14
<b>Разом за модулем 3</b>	<b>30/30</b>	<b>2</b>	<b>6/2</b>	<b>6/4</b>	<b>16/24</b>
<b>Модуль 4. Психологічні основи групової психокорекції</b>					
<b>Змістовий модуль 7. Специфіка групової психокорекційної роботи</b>					
Тема 7. Специфіка групової психокорекційної роботи	16/16	2/2	2	2/2	10/12
<i>Разом за змістовим модулем 7</i>	16/16	2	2	2	10/12
<b>Змістовий модуль 8. Психологічні особливості психокорекційних груп</b>					
Тема 8. Психологічні особливості психокорекційних груп	14/14		2/2	2	10/12
<i>Разом за змістовим модулем 8</i>	14/14		2	2	10/12
<b>Разом за модулем 4</b>	<b>30/30</b>	<b>2/2</b>	<b>4/2</b>	<b>4/2</b>	<b>20/24</b>

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Модуль 5. Організаційно-методичні аспекти групової психокорекційної роботи</b>					
<b>Змістовий модуль 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі</b>					
Тема 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі	6/5		4		2/5
<i>Разом за змістовим модулем 9</i>	6/5		4		2/5
<b>Змістовий модуль 10. Різновиди терапевтичних груп</b>					
Тема 10. Різновиди терапевтичних груп	23/20	2	2	10	9/20
<i>Разом за змістовим модулем 10</i>	23/20	2	2	10	9/20
<b>Змістовий модуль 11. Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп</b>					
Тема 11. Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп	12/10	2	2/2	2	6/8
<i>Разом за змістовим модулем 11</i>	12/10	2	2/2	2	6/8
<b>Змістовий модуль 12. Методи та методики групової психокорекції</b>					
Тема 12. Методи та методики групової психокорекції	4/10			2	2/8
<i>Разом за змістовим модулем 12</i>	4/10			2	2/8
<b>Разом за модулем 5</b>	<b>45/45</b>	<b>4</b>	<b>8/2</b>	<b>14</b>	<b>19/41</b>
<b>Всього</b>	<b>165/ 165</b>	<b>12/ 4</b>	<b>26/ 8</b>	<b>30/ 8</b>	<b>97/ 145</b>



## РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими **напрямами**:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- підготовка рефератів та тематичних повідомлень;
- конспектування та аналіз першоджерел;
- підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно-методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами);
- робота над професійно орієнтованими завданнями при підготовці до лабораторних занять (в тому числі планування і проведення експериментальних досліджень; обробка результатів психологічних досліджень);
- підготовка звітів, за результатами виконання практичних та професійно-орієнтованих завдань (в тому числі тез і статей);
- підготовка усних виступів та безпосередні виступи (в тому числі захисти та презентації власної дослідницької роботи, а також презентація рефератів і тематичних повідомлень);
- підготовка до підсумкових модульних робіт та екзамену.

**Підготовка теоретичних питань до практичних занять** передбачає опрацювання питань практичного заняття, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання.

### *Алгоритм підготовки*

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як ви засвоїли опрацьоване питання. ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

**Підготовка рефератів та тематичних повідомлень** передбачає бібліографічну роботу з систематизації та аналізу літератури; глибокий та детальний аналіз проблеми (робіт зарубіжних і вітчизняних авторів, вивчення і аналіз необхідних нормативних документів).

### *Алгоритм підготовки*

- Ознайомтеся з вимогами (тематикою, колом необхідної літератури, ракурсом освітлення проблеми) до реферату або тематичного повідомлення.
- Підберіть літературу, у якій розкривається проблема. При підборі літератури користуйтеся бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним), консультуйтеся з викладачами та колегами, здійснюйте пошук по дереву посилань та в Інтернет.

- Складіть план реферату або повідомлення.
- Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату чи тематичного повідомлення.
- Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.
- Оформіть реферат у друкованому вигляді відповідно до вимог (титульна сторінка із зазначенням теми, інформації про авторів та місця виконання роботи; сторінка із детальним змістом реферату; основний текст із посиланнями на роботи цитованих авторів; висновки, що містять авторські міркування, узагальнення тощо; список використаної літератури). Тематичне повідомлення не потребує друкованого оформлення, оскільки презентується виключно усно.
- На основі проведеної роботи підготуйте усну доповідь (див. вимоги до усних виступів).

**Конспектування та аналіз першоджерел** передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування пропонуються статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

#### **Алгоритм підготовки**

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

**Підготовка практичних завдань** передбачає структурно-методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами **підготовка професійно-орієнтованих завдань до лабораторних занять** передбачає планування і проведення експериментальних досліджень; обробку їх результатів

#### **Алгоритм підготовки.**

- Уважно прочитайте вимоги до виконання практичних (професійно-орієнтованих) завдань у змісті семінарського (лабораторного) заняття у робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах.
- На основі плану визначте обсяг та зміст завдання; спосіб в який маєте його виконувати, необхідні методи, методики, техніки, матеріали.
- Користуючись літературою, зазначеною у плані лекційного та семінарського занять відповідної тематики ознайомтесь з проблематикою завдання. Проаналізуйте можливі складнощі, спробуйте усунути ризик їх виникнення самостійно, при відсутності такої можливості – зверніться до викладача практичного курсу.
- Виконуйте завдання поетапно, дотримуючись плану. При виникненні складнощів звертайтеся до викладача практичного курсу.
- За результатами проведеної роботи підготуйте звіт, орієнтуючись на вимоги прописані у плані практичного (лабораторного) заняття.

**Підготовка звітів, за результатами виконання практичних та професійно-орієнтованих завдань** має на меті оформлення результатів самостійної роботи студентів у презентабельному вигляді, їх узагальнення та систематизацію. Наявність письмового звіту з базових видів самостійної роботи є обов'язковою, оскільки є базовою підставою для оцінювання студентської роботи.

### ***Алгоритм підготовки***

- Виконайте усі необхідні пункти з підготовки практичних (професійно-орієнтованих) завдань.
- За результатами проведеної роботи підготуйте звіт, орієнтуючись на вимоги прописані у плані практичного (лабораторного) заняття та загальні вимоги до письмових звітів.
- Здайте звіт викладачу по завершенню лабораторного заняття (для студентів денної форми навчання).
- Складіть звіти, зазначені у пункті «Вимоги до екзамену», по порядку в окрему папку та здайте їх у термін, вказаний викладачем (для студентів заочної форми навчання).

**Підготовка усних виступів**, в тому числі захистів та презентацій власної дослідницької роботи, а також презентацій рефератів і тематичних повідомлень передбачає вміння презентувати зроблене на загальне та захистити результати своєї роботи.

### ***Алгоритм підготовки***

- Виконайте усі необхідні пункти з підготовки завдань, що потребують усної презентації.
- За результатами проведеної роботи підготуйте детальний звіт, орієнтуючись на вимоги прописані у плані практичного (лабораторного) заняття.
- На основі звіту розробіть текст усного виступу (див. вимоги до усних доповідей).

**Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену** має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

### ***Алгоритм підготовки***

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.
- Підберіть підручники, методичні рекомендації або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік ви можете знайти в робочій програмі або методичних рекомендаціях).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

**Модуль 1**  
**Психокорекція як форма психологічної допомоги**

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Змістовий модуль 1. Психокорекційна практика</b>					
Тема 1. Психокорекційна практика	9/15	2/2	2		5/13
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	9/15	2	2		5/13
<b>Змістовий модуль 2. Психокорекційна програма</b>					
Тема 2. Психокорекційна програма	21/15		2/2	4/2	15/13
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	21/15		2	4	15/13
<b>Разом за модулем 1</b>	<b>30/30</b>	<b>2/2</b>	<b>4/2</b>	<b>4/2</b>	<b>20/26</b>

**Кількість оцінюваних занять у модулі № 1: 2** практичних заняття, **2** лабораторних заняття.

Для зарахування модуля № 1 студенти мають одержати не менше **5 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

*Обов'язкові види робіт:*

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- виконати практичне завдання.

## Лекційний курс

### Тема 1. Психокорекційна практика

#### Лекція 1

#### **Психокорекційна практика: завдання, принципи, психокорекційна програма**

*Мета:* ознайомити студентів із теоретико-методологічними засадами психокорекційної практики.

*Професійна спрямованість:* уміння визначати методологічні відмінності психокорекції, психологічного консультування та психотерапії як різних форм надання психологічної допомоги.

*План:*

1. Поняття про психологічну корекцію.
2. Мета і завдання психокорекції.
3. Принципи психокорекційної роботи.
4. Форми психокорекційної практики.
5. Укладання психологічного контракту.
6. Діагностика психологічних проблем.
7. Моніторинг психологічної проблеми.

*Основні поняття:* психологічна практика, практична психологія, психологічна культура, психологічна допомога, психокорекція, психокорекційна ситуації, індивідуальна психокорекція, групова психокорекція, ситуація «тут-і-тепер», рефлексія, професійна етика, психологічна консультація, психотерапія, психокорекційна програма, психологічний контракт, психологічна проблема, психодіагностика.

*Література:*

Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика / Т.С. Яценко, Б.Б. Іваненко, С.М. Аврамченко та ін. К., 2008.

Корнілова В.В. Психокорекційна програма поліпшення емоційної атмосфери у сім'ї (для батьків дітей дошкільного віку) // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 5. С. 22-34.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 8-38.

Осіпова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 5-32.

Панченко В.М. Психокорекційна програма підвищення ефективності використання активних копінг-стратегій як чинників соціальної зрілості студентів-випускників // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 10. С. 22-31.

Перлз Ф. Практика гештальттерапії. М., 2001. С. 6-46.

Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. СПб., 2003. С. 8-25.

Психокоррекционная и развивающая работа с детьми / И.В. Дубровина, А.Д. Андреева, Е. Е. Данилова, Т.В. Вохмянина. М., 1998. С. 3-12.

Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі / ред. І.Д. Зверева. К., 2006.

Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. К., 2006. С. 14-37.

Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання. К., 2004. С. 8-22.

## Практичні заняття

### Тема 1. Психокорекційна практика

#### Практичне заняття № 1

#### Особливості організації та проведення психологічної корекції

*Мета:* ознайомлення студентів з основними вимогами до психокорекційної роботи.

*Професійна спрямованість:* уміння організувати психокорекційну роботу.

*План:*

1. Відмінності психокорекційного, психотерапевтичного і виховного впливів.
2. Психологічний кабінет. Організація робочого місця.
3. Види психокорекції: за характером спрямованості; за змістом; за наявністю програми; за характером керування психокорекційними впливами; за тривалістю.
4. Характер психологічних проблем, вік та особистісні якості при плануванні психокорекції.
5. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекційний вплив.

---

Основні поняття	психологічна практика, практична психологія, психологічна культура, психологічна допомога, психокорекція, клієнт, види психокорекції, психокорекційна ситуації, професійна етика
-----------------	--

---

#### Практичне завдання

Нижче представлені колізії, які можуть виникати під час надання психологічної допомоги (один випадок на вибір студента). Визначте, чи конкретна ситуація є результатом порушення психологом професійних етичних норм; встановіть можливий характер порушення етичних принципів взаємодії психолога та клієнта.

- під час надання психологічної допомоги у клієнта зіпсувався настрій і він образився на психолога;
- психолог засміявся, коли клієнт розповідав про свою проблему;
- клієнт не погоджується з результатами психодіагностики;
- у клієнта погіршились стосунки з оточуючими після виконання порад психолога;
- психолог повідомив директора школи та батьків про суїцидальні наміри клієнта-підлітка;
- психолог оприлюднив конкретні результати дослідження на батьківських зборах;
- психолог відмовляє у допомозі клієнту на тій підставі, що не працює з такими проблемами через недостатній досвід;
- психолог повідомив правоохоронні органи про скоєння його клієнтом тяжкого злочину;
- психолог відмовляє класному керівнику в оприлюдненні результатів психологічного дослідження його класу;
- психолог закохався у клієнта і зізнався йому у цьому;
- психолог дає психологічну характеристику клієнта правоохоронним органам, не повідомляючи клієнту про це.

#### Схема аналізу:

1. Встановіть, чи є конкретна ситуація порушенням етичних правил.
2. Наведіть аргументи на користь своєї відповіді.
3. У випадку порушення етичних норм сформулюйте правильну позицію психолога.

#### Критерії оцінки відповіді:

- правильність етичної оцінки ситуації;
- рівень компетентності наведеної аргументації;
- правильність альтернативної форми поведінки психолога.

#### Контрольні питання:

1. Проаналізуйте методологічні відмінності психокорекційного, консультативного і терапевтичного впливу.
2. Покажіть на прикладах видову специфіку психокорекції.
3. Опишіть основні етичні принципи побудови спілкування психолога і клієнта.

4. Яким чином вікові та особистісні особливості можуть вплинути на форму надання психокорекційної допомоги?

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ опрацювати питання	2 години
▪ виконати практичне завдання	2 години
Оцінювання	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ виконання практичного завдання	1 оцінка

Література

*Основна література*

*Васьківська С.В.* Основи психологічного консультування. К., 2004. С. 8-84.

*Горбунова В.В.* Етичні та правові аспекти психологічних досліджень // Практична психологія соціальна робота. 2005. № 3. С. 18-23.

*Климчук В.О.* Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія. К., 2005.

*Кузікова С.Б.* Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 8-38.

Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика / Т.С. Яценко, Б.Б. Іваненко, С.М. Аврамченко та ін. К., 2008.

*Осіпова А.А.* Общая психокоррекция. М., 2005. С. 5-21.

*Додаткова література*

*Бремс К.* Полное руководство по детской психотерапии. М., 2002. С. 155-285.

*Перлз Ф.* Практика гештальттерапии. М., 2001. С. 6-46.

*Поліщук С.А.* Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів. Суми, 2012. 134 с.

Практика и теория индивидуальной психологии / А.Адлер. СПб., 2003. С. 8-25.

Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі / ред. І.Д. Зверева. К., 2006.

*Экслейн В.* Игровая терапия. М., 2000. С. 73-94.

*Тема 2. Психокорекційна програма*

**Практичне заняття 2**

**Основні етапи психокорекційної допомоги**

*Мета:* поглиблення знань студентів щодо процесуальних аспектів надання психокорекційної допомоги.

*Професійна спрямованість:* формування первинних навичок складання психокорекційних програм.

*План:*

1. Основні блоки психокорекційного комплексу: діагностичний, установочний, корекційний, перевірки ефективності.
2. Вимоги до складання психокорекційних програм.
3. Фактори, що визначають ефективність психокорекції.
4. Інтенсивність психокорекційних заходів та їх тривалість у часі.

Основні поняття	психокорекційна програма, психодіагностика, психологічний контракт, антисуїцидальний контракт, антипсихозний контракт, антиалкогольний контракт, психокорекція, моніторинг психологічної проблеми, загальна корекція, типова корекція, індивідуальна корекція, стандартизована програма, вільна програма, принципи психокорекції
-----------------	--

### **Практичне завдання**

Проаналізуйте ситуацію запиту. Сформулюйте мету психокорекційної роботи, виокремите розвивальні та відновлювальні завдання. Сформулюйте критерії успішності психокорекційної роботи (етап оцінки ефективності психокорекційних заходів).

▪ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася класний керівник 5-го класу: «У моєму класі навчається учень Павло М. Порівняно з початковими класами він став значно гірше навчатися, інколи прогулює уроки. Де він пропадає, ми не знаємо. Можливо, це пов'язано з тим, що класи об'єднали і в нього не з усіма новими однокласниками склалися приязні стосунки. Проведіть з ним якусь психологічну роботу, а то ми боїмося, що він взагалі покине вчитися».

▪ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася мама учня 3-го класу: «Ми з чоловіком розлучилися рік тому, але син через відсутність батька сильно переживає, вважає, що той його не любить і покинув. Я, в свою чергу, не певна, чи можу створювати сім'ю, оскільки не знаю, як до цього поставиться син. Допоможіть з'ясувати, чи не буде для сина черговою травмою, якщо в сім'ї з'явиться інший чоловік».

### **Схема аналізу:**

1. Мета психокорекції.
2. Корекційні, розвивальні, відновлювальні завдання.
3. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.

### **Критерії оцінки відповіді:**

- чіткість формулювань;
- ступінь релевантності завдань та оцінки ефективності психокорекції.

### **Контрольні питання:**

1. Охарактеризуйте основні види психокорекційних програм. Встановіть доцільність їх використання при певних психологічних проблемах.
2. Опишіть основні блоки психокорекційної програми.
3. Проаналізуйте основні вимоги до складання психокорекційної програми.
4. Виокреміть фактори, що визначають ефективність психокорекційних заходів

### **Завдання для самостійної роботи**

▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ опрацювати питання	2 години
▪ виконати практичне завдання	2 години
<b>Оцінювання</b>	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ виконання практичного завдання	1 оцінка

### **Література**

#### **Основна література**

Васьківська С.В. Основи психологічного консультування. К., 2004. С. 8-84.

Корнілова В.В. Психокорекційна програма поліпшення емоційної атмосфери у сім'ї (для батьків дітей дошкільного віку) // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 5. С. 22-34.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 8-38.

Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика / Т.С. Яценко, Б.Б. Іваненко, С.М. Аврамченко та ін. К., 2008.

Осіпова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 5-21.

Панченко В.М. Психокорекційна програма підвищення ефективності використання активних копінг-стратегій як чинників соціальної зрілості студентів-випускників // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 10. С. 22-31.

#### **Додаткова література**

Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии. М., 2002. С. 155-285.



Перлз Ф. Практика гештальттерапії. М., 2001. С. 6-46.

Практика и теория индивидуальной психологии / А.Адлер. СПб., 2003. С. 8-25.

Экслейн В. Игровая терапия. М., 2000. С. 73-94.

*Інформаційні ресурси*

Кузікова С.В. Основи психокорекції // <http://academia-ps.com.ua/product/322>.

## Лабораторні заняття

*Тема 2. Психокорекційна програма*

### Лабораторне заняття № 1-2

#### Особливості складання психокорекційної програми

*Мета:* поглиблення знань студентів щодо процесуальних аспектів надання психокорекційної допомоги.

*Професійна спрямованість:* формування навичок складання психокорекційних програм.

#### 1. Практичне завдання

Оберіть один із психокорекційних запитів і складіть психокорекційну програму за таким алгоритмом:

- 1) встановити об'єкт і предмет психокорекційного впливу;
- 2) визначити гіпотезу виникнення проблеми і шляхи її вирішення;
- 3) встановити мету і завдання роботи;
- 4) визначити доцільну форму роботи з клієнтом;
- 5) відібрати методики і техніки корекційної роботи;
- 6) визначити загальний час, необхідний для реалізації всієї програми, частоту зустрічей і тривалість кожного заняття;
- 7) визначити необхідні матеріали та обладнання.

Програма має складатися з чотирьох блоків: діагностичного (методи і методики діагностики проблеми), установочного (укладання психологічного контракту), корекційного (прикладні психокорекційні техніки, вправ, методів) і блок оцінки ефективності психокорекційного впливу (встановити критерії ефективності програми).

На занятті продемонструйте виконання запропонованої психокорекційної вправи.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася класний керівник 5-го класу: «У моєму класі навчається учень Павло М. Порівняно з початковими класами він став значно гірше навчатися, інколи прогулює уроки. Де він пропадає, ми не знаємо. Можливо, це пов'язано з тим, що класи об'єднали і в нього не з усіма новими однокласниками склалися приязні стосунки. Проведіть з ним якусь психологічну роботу, а то ми боїмося, що він взагалі покине вчитися».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу основних чинників шкільної тривожності за «Тестом шкільної тривожності» Філіпса (Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: В 2 кн. М., 2004. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. С. 133-139).

Продемонструйте техніку «Трояндовий кущ» (автор – Віолетта Окландер) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 31-37) з метою підвищення рівня самоусвідомлення, емоційної стабілізації в ситуації взаємодії з учителями та однокласниками.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася мама учня 3-го класу: «Ми з чоловіком розлучилися рік тому, але син через відсутність батька сильно переживає, вважає, що той його не любить і покинув. Я, в свою чергу, не певна, чи можу створювати сім'ю, оскільки не знаю, як до цього поставиться син. Допоможіть з'ясувати, чи не буде для сина черговою травмою, якщо в сім'ї з'явиться інший чоловік».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивного тесту «Малюнок сім'ї», де він зображує себе на значній відстані від матері і ще більшій відстані від батька.

Продемонструйте техніку «До і після» (автор – Донна Кангелозі) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 78-80) з метою додаткової діагностики та психокорекції емоційного стану дитини в розлученій сім'ї.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася мама учениці 7-го класу: «Ми з чоловіком розлучилися вже рік тому, але донька досі сильно переживає, не бажає цього визнати. Я переживаю через те, що мені не вдасться створити нову сім'ю, оскільки до свого потенційного вітчима вона ставиться неприязно. Допоможіть доньці зрозуміти, що минулого не повернеш і треба жити далі».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивного тесту «Малюнок сім'ї», де вона зображує колишню сім'ю, себе поруч із батьком і ніби руками намагається поєднати маму й тата.

Продемонструйте техніку «Трояндовий кущ» (автор – Віолетта Окландер) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 31-37) з метою підвищення рівня самоусвідомлення, емоційної стабілізації в ситуації розлучення батьків.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася класний керівник 7-го класу: «У моєму класі з цього року навчається учень Денис М. Він переїхав з іншого міста, оскільки батько у нього військовий. Вже минуло півроку, а він досі не може «влитися» у клас: тримається самотником, ні з ким не дружить, цікавості до життя класу не виявляє. Його мама теж збентежена. Каже, що в колишній школі він був лідером, із багатьма однокласниками приятелював. Допоможіть йому пристосуватися до нового класу».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивного малюнквого тесту «Я – реальний, Я – ідеальний», який показує цілком схожі образи ідеально та реального образу Я, але на малюнках у суб'єкта закриті очі, погано промальовано руки і стопи ніг.

Продемонструйте техніку «До і після» (автор – Донна Кангелозі) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 78-80) з метою додаткової діагностики та підвищення рівня самоусвідомлення, емоційної стабілізації в ситуації взаємодії з учителями та однокласниками.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернувся учень 7-го класу: «Я вже багато років займаюсь співами і мрію колись виграти конкурс і стати професійним співаком. Я беру участь у всіх шкільних концертах, виступав на «Дню міста», але ось вже кілька місяців, як в мене почав ламатися голос. Вчителі кажуть, що таке може бути, але не дають гарантію, що голос потім знову стане таким як треба. Я через це переживаю. Зникає найголовніша справа мого життя, і я нічого не можу вдіяти!».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивних малюнків «Я – реальний, Я – ідеальний», «Шлях мого життя», які показують значно прикрашений образ як реального, так і ідеального образу Я, осонцену дорогу, що йде за обрій у місці, де висить чорна хмара.

Продемонструйте техніку «Карта життя» (автор – Гленда Шорт) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 100-102) з метою кращого усвідомлення свого минулого та майбутнього, своїх емоцій у зв'язку з вагомими змінами у житті.

■ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернувся учень 11-го класу: «Уже тривалий час я замислююсь над тим, навіщо я живу? Я помітив, що у моїх однокласників є певні плани на життя. А мене ніщо не цікавить. Я навіть не знаю, куди хочу вступати: склав більше, ніж інші ЗНО, щоби був маневр для вибору. Зараз у мене немає хобі. Я відчуваю якийсь глухий кут. Не знаю, що далі робити».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивних малюнків «Я – реальний, Я – ідеальний», «Шлях мого життя», які показують значно прикрашений образ

ідеального Я, життєву дорогу у формі океану з островами на горизонті, маленьким човном із вітрилами, які нікуди не спрямовують суб'єкта.

Продемонструйте техніку «Карта життя» (автор – Гленда Шорт) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 100-102) з метою кращого усвідомлення свого минулого та майбутнього.

▪ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернулася мама учня 8-го класу: «Моему сину абсолютно нецікаво відвідувати школу, він її часто прогулює. Останнім часом знизилась успішність. Питаю про причини – не може відповісти. Якихось інших інтересів у нього не помічаю. Я хотіла, щоби Ви допомогли пробудити в нього інтерес до навчання, адже наступний рік для нього випускний».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивних малюнків «Я – реальний, Я – ідеальний», «Шлях мого життя», які показують неясність як реального, так і ідеального образу Я, відсутність довготривалої перспективи життєвого шляху, значної перешкоди у формі каменю та перекриття дороги розлогими гілками дерев.

Продемонструйте техніку «Лінія посередині аркуша» (автор – Долорес Конієрс) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 123-126) з метою виявлення та актуалізації інтересу до шкільного життя.

▪ Ви працюєте шкільним психологом. До Вас звернувся учень випускного класу: «Я часто у всьому сумніваюсь, якийсь невпевнений. Ось і зараз треба обирати місце подальшого навчання. Але я вагаюсь. Справа в тому, що є два фахи, якими я вагаюсь: між журналістикою та фахом перекладача. Допоможіть визначитись, тому що, по-перше, це обмежує можливість подавати документи до вишів, а по-друге, якщо будуть однакові шанси для вступу, мені все одно доведеться обирати».

Розробіть психокорекційну програму на основі якісного аналізу проєктивних малюнків «Я – реальний, Я – ідеальний», «Шлях мого життя», які показують значні відмінності між ідеальним і реальним образом Я, роздвоєність шляху, наявність на ньому дрібних перешкод, різкий поворот однієї з життєвих доріг, перспективи якої не видно.

Продемонструйте техніку «Лінія посередині аркуша» (автор – Долорес Конієрс) (Кэдьусон Х., Шефер Ч. Практикум по игровой психотерапии. СПб., 2001. С. 123-126) з метою рефлексії життєвих цілей.

#### **Критерії оцінки відповіді:**

- наявність всіх етапів психокорекційної програми;
- підбір методів психокорекції, релевантних проблемі;
- чітке формулювання параметрів ефективності психокорекційних заходів.

Завдання для самостійної роботи

▪ виконати практичного завдання	10 годин
<b>Оцінювання</b>	
▪ практичне завдання	1 оцінка

#### Література

##### *Основна література*

Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Уклали: Л.В. Лавренчук, Л.А. Скаковська, Є.С. Клецова. Житомир, 2002. С. 5-45.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 100-181.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 22-32.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005. С. 4-41, 83-120.

##### *Додаткова література*

Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі. Тернопіль, 2001. С. 45-78.

Касінова М.В., Угнівенко Г.В. Використання методів психокорекції в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку // Логопед. 2014. № 2. С. 8-13.

*Корнілова В.В.* Психокорекційна програма поліпшення емоційної атмосфери у сім'ї (для батьків дітей дошкільного віку) // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 5. С. 22-34.

*Михайлова І.В.* Особливості використання методів арт-терапії в психокорекції турботи про себе в ранній юності // Практична психологія та соціальна робота. 2014. № 7. С. 40-43.

*Панченко В.М.* Психокорекційна програма підвищення ефективності використання активних копінг-стратегій як чинників соціальної зрілості студентів-випускників // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 10. С. 22-31.

*Экслейн В.* Игровая терапия. М., 2000. С. 173-210.

### **Завдання до підсумкової модульної роботи**

**I. Тестові завдання** (оцінюються від 0 до 20 балів).

Студенти відповідають на тестові завдання, які стосуються основних понять модулю, які розглядалися на лекціях та практичних заняттях.

**II. Теоретичні завдання** (оцінюються від 0 до 30 балів).

Студенти відповідають на теоретичні питання, які розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

**III. Практичне завдання** (оцінюються від 0 до 50 балів).

Студенти виконують практичне завдання на лабораторному занятті.

## Модуль 2. Особистісна проблематика

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Змістовий модуль 3. Формування особистісної проблематики</b>					
Тема 3. Формування особистісної проблематики	12/10	2	2		8/10
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>12/10</i>	<i>2</i>	<i>2</i>		<i>8/10</i>
<b>Змістовий модуль 4. Нівелювання особистісної проблематики</b>					
Тема 4. Нівелювання особистісної проблематики	18/20		2	2	14/20
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	<i>18/20</i>		<i>2</i>	<i>2</i>	<i>14/20</i>
<b>Разом за модулем 2</b>	<b>30/30</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>22/30</b>

**Кількість оцінюваних занять у модулі № 2: 2 практичних заняття, 1 лабораторне заняття.**

**Для зарахування модуля № 2 студенти мають одержати не менше 5 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

*Обов'язкові види робіт:*

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- виконати практичне завдання.

## Лекційний курс

### Тема 3. Формування особистісної проблематики

#### Лекція 2

#### Механізм формування особистісної проблематики

*Мета:* ознайомити студентів з механізмом формування особистісної проблеми, з основними моделями психокорекції особистісної проблеми.

*Професійна спрямованість:* уявлення про особливості формування та нівелювання проблемної поведінки.

*План:*

1. Особистісна проблема як об'єкт психологічної корекції.
2. Феномен вимушеного повторення і логіка дії несвідомого.
3. Захисна поведінка.
4. Феноменологічний підхід у психокорекції.
5. Глибиннопсихологічний підхід до психокорекції.
6. Гуманістичний підхід до психокорекції.
7. Екзистенційний підхід до психокорекції.
8. Когнітивний підхід у психокорекції.
9. Гештальт-підхід Ф. Перлза.

*Основні поняття:* особистісні деструкції, особистісна дезінтеграція, особистісна проблема, психологічні захисти, ситуаційні захисти, базові захисти, логіка несвідомого, сценарій життя, психологічні ігри, феномен вимушеного повторення, проекція, заміщення, сублимація, заперечення, витіснення, формування реакції, захисні механізми, перенос, контрперенос, інтерпретація, опір, інсайт, архетипи, інтро-, екстраверсія, компенсація, гіперкомпенсація, комплекс неповноцінності, комплекс вищості, стиль життя, прагнення до досконалості, комплекс, поле досвіду, Я-реальне, Я-ідеальне, самоактуалізація, воля до смислу, смисл життя, свобода волі, автентичність, конгруентність, логотерапія, оперантне обмовлення, позитивне підкріплення, пастки, дилеми, перешкоди, дескриптова когніція, оціночна когніція, ірраціональна установка, когнітивні викривлення, ретрофлексія, «незакінчена справа минулого».

#### Література:

##### Основна література

Берн Э. Трансактний анализ в психотерапии: Системная индивидуальная и социальная психиатрия. М., 2001.

Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В. Личностные расстройства. СПб., 2010.

Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. М., 2007.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 33-125.

Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. К., 2001. С. 17-132.

Перлз Ф., Гудмен П. Практика гештальттерапии. М., 2001.

Сандлер Дж., Кристофер Д. Холдер А. Пациент и психоаналитик: Основы психоаналитического процесса. М., 2007.

Ялом И. Экзистенциальная психотерапия. М., 2005.

Яценко Т.С. Основы глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. К., 2006. С. 128-129, 200-372.

##### Додаткова література

Балит М. Базисний дефект: Терапевтические аспекты регрессии. М., 2002. С. 51-66.

Глива Є. Вступ до психотерапії. Острог-Київ, 2004. С. 70-83.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 39-65.

Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. СПб., 2003. С. 8-26.

- Психотерапія / Л. Бурлачук, А. Кочарян, М. Жидко. СПб., 2003. С. 12-224.  
Стюарт Й. Основи ТА: Транзакційний аналіз / Йен Стюарт, Венн Джойнс. К., 2002.  
Юнг Г. Психологія бессознательного. М., 2001. С. 129-242.  
Ялом И. Дар психотерапии. М., 2005.

## Практичні заняття

### Тема 3. Формування особистісної проблематики

#### Практичне заняття 3

#### Феноменологія і діагностика особистісної проблематики

*Мета:* ознайомлення студентів з особливостями діагностики особистісної проблеми.

*Професійна спрямованість:* первинні уміння діагностувати особистісну проблему.

*План:*

1. Бесіда та спостереження як основні методи діагностики особистісної проблеми.
2. Діагностика страхів і тривожності: досвід роботи в екзистенційній психології, логотерапії.
3. Діагностика агресивної поведінки: досвід роботи поведінкової та когнітивної психокорекції.
4. Діагностика субдепресивного стану: досвід роботи клієнт-центрованої терапії.

Основні  
поняття

тривожність, страх, депресія, агресивність, гнів, бесіда, спостереження

#### 2. Практичне завдання

Оберіть особистісну проблему, яка виражається у формуванні особистісної тривожності, фобії, вибухової агресії тощо. Змодельуйте і продемонструйте на занятті розгорнуту бесіду з клієнтом, яка би сприяла розширенню його поля свідомості.

#### Критерії оцінки відповіді:

- чіткість і зрозумілість питань;
- послідовність питань;
- наявність зворотного зв'язку з клієнтом.

#### Контрольні питання

1. Розкрийте специфіку побудови бесіди з клієнтом, який має виражену особистісну тривожність. Які невербальні ознаки вказують на проблему?
2. Розкрийте специфіку побудови бесіди з клієнтом, який має виражену неадекватну агресію. Які невербальні ознаки вказують на проблему?
3. Розкрийте специфіку побудови бесіди з клієнтом, який має виражений субдепресивний стан. Які невербальні ознаки вказують на проблему?

#### Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ опрацювати питання	2 години
▪ виконання практичного завдання	5 годин
<b>Оцінювання</b>	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ виконання практичного завдання	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

- Мак-Вільямс Н. Психодинамическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. М., 2007.  
Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. К., 2001. С. 17-132.

- Перлз Ф., Гудмен П. Практика гештальттерапії. – М., 2001.  
Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. К., 2006. С. 128-129, 200-372.  
*Додаткова література*  
Балит М. Базисний дефект: Терапевтичні аспекти регресії. М., 2002. С. 51-66  
Глива Є. Вступ до психотерапії. Острог-Київ, 2004. С. 70-83.  
Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. – С. 39-65.  
Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. СПб., 2003. С. 8-26.  
Психотерапия / Л. Бурлачук, А. Кочарян, М. Жидко. СПб., 2003. С. 12-224.  
Стюарт Й. Основи ТА: Транзакційний аналіз / Йен Стюарт, Венн Джойнс. К., 2002.  
Юнг Г. Психологія бессознательного. М., 2001. С. 129-242.  
Ялом И. Дар психотерапії. М., 2005.

#### Тема 4. Нівелювання особистісної проблематики

#### Практичне заняття 4

#### Особливості нівелювання особистісної проблеми

*Мета:* ознайомлення студентів з особливостями нівелювання особистісної проблеми.

*Професійна спрямованість:* первинні навички нівелювати особистісну проблему.

*План:*

1. Робота з амбівалентними почуттями клієнта: досвід роботи глибинної психології.
2. Робота із сублогією клієнта: досвід роботи когнітивної психології.
3. Робота із суперечностями поведінки: досвід роботи глибинної та поведінкової психокорекції.
4. Результат психокорекційної роботи.

Основні поняття	амбівалентні почуття, логіка несвідомого, сублогіка, поведінкові суперечності
-----------------	---

#### 3. Практичне завдання

Знайдіть клієнта, який демонструє ознаки особистісної проблеми. Проведіть з ним первинну бесіду, в ході якого спробуйте встановити:

- поведінкову суперечність;
- амбівалентні почуття;
- сублогіку в оцінці особистісної проблеми.

#### Схема звіту:

- сформульована проблема клієнтом;
- визначені суперечливі тенденції у поведінці;
- визначена сублогіка проблема;
- визначені амбівалентні почуття клієнта.

#### Критерії оцінки відповіді:

- чіткість і зрозумілість формулювань;
- відмінності логіки та сублогіки проблеми;
- бачення внутрішньої суперечливості клієнта у почуттях та поведінці.

#### Контрольні питання

1. Що таке амбівалентні почуття? Визначте специфіку роботи з амбівалентними почуттями у глибинній терапії.
2. Визначте специфіку роботи з сублогією в когнітивній терапії.
3. Опишіть досвід роботи глибинної психології та поведінкової психотерапії з поведінковими суперечностями.
4. Розкрийте основні критерії результатів психокорекційної роботи.

Завдання для самостійної роботи

- |                              |          |
|------------------------------|----------|
| ▪ опрацювати основні поняття | 1 година |
|------------------------------|----------|



▪ опрацювати питання	2 години
▪ виконання практичного завдання	5 годин
<b>Оцінювання</b>	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ виконання практичного завдання	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

- Зелінська Т.М. Амбівалентність особистості: теорія, діагностика і психокорекція. К., 2010.  
Осіпова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. – С. 33-125.  
Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. К., 2001. С. 17-132.  
Перлз Ф., Гудмен П. Практика гештальттерапии. М., 2001.  
Яценко Т.С. Основы глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. К., 2006. С. 128-129, 200-372.

##### Додаткова література

- Балит М. Базисный дефект: Терапевтические аспекты регрессии. М., 2002. С. 51-66.  
Глива Є. Вступ до психотерапії. Острог-Київ, 2004. С. 70-83.  
Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 39-65.  
Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. СПб., 2003. С. 8-26.  
Психотерапия / Л. Бурлачук, А. Кочарян, М. Жидко. СПб., 2003. С. 12-224.  
Стюарт Й. Основы ТА: Транзакційний аналіз / Йен Стюарт, Венн Джойнс. К., 2002.  
Юнг Г. Психология бессознательного. М., 2001. С. 129-242.

#### Лабораторні заняття

##### Тема 4. Нівелювання особистісної проблематики

#### Лабораторне заняття 3

#### Моделювання психокорекційного процесу

**Мета:** уточнення процедурних аспектів психокорекційної роботи.

**Професійна спрямованість:** навички моделювання психокорекційного процесу.

#### Практичне завдання

Продумайте початок бесіди з клієнтом, який має таку психологічну проблему:

- |                              |                             |
|------------------------------|-----------------------------|
| – надмірна вага;             | – подружня зрада;           |
| – анорексія;                 | – боязнь вчителів;          |
| – жертва домашнього насилля; | – конфлікт з батьками;      |
| – нерозділене кохання;       | – невдала консультація;     |
| – зґвалтування;              | – консультація за примусом; |
| – розлучення;                | – смерть близької людини.   |

Встановіть рапорт. Які чинники можуть зашкодити встановленню рапорту?

#### Схема звіту:

- вступні слова;
- питання, спрямовані на входження в проблему;
- визначення чинників, які можуть зашкодити рапорту (особистість психолога, одяг, мовлення, манери поведінки).

#### Критерії оцінки відповіді:

- чіткість і зрозумілість формулювань;
- логічні і доречні питання;
- розуміння суті переживань клієнта.

### Завдання для самостійної роботи

▪ виконати практичне завдання	6 годин
<b>Оцінювання</b>	
▪ виконання практичного завдання	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

- Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 33-125.  
Основы психотерапии / Л.Ф. Бурлачук, И.А. Грабская, А.С. Кочарян. К., 2001. С. 17-132.  
Перлз Ф., Гудмен П. Практика гештальттерапии. М., 2001.  
Франкл В. Человек в поисках смысла. М., 1990.  
Яценко Т.С. Основы глубинной психокоррекции: феноменология, теория і практика. К., 2006. С. 128-129, 200-372.

##### Додаткова література

- Балит М. Базисный дефект: Терапевтические аспекты регрессии. М., 2002. С. 51-66.  
Глива Є. Вступ до психотерапії. Острог-Київ, 2004. С. 70-83.  
Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 39-65.  
Куттер П. Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей. СПб., 1998. С. 47-104.  
Методы эффективной психокоррекции: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. Мн., 1999. С. 43-297.  
Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. СПб., 2003. С. 8-26.  
Психотерапия / Л. Бурлачук, А. Кочарян, М. Жидко. СПб., 2003. С. 12-224.  
Юнг Г. Психология бессознательного. М., 2001. С. 129-242.

### Завдання до підсумкової модульної роботи

#### I. Тестові завдання (оцінюються від 0 до 20 балів).

Студенти відповідають на тестові завдання, які стосуються основних понять модулю, які розглядалися на лекціях та практичних заняттях.

#### II. Теоретичні завдання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Студенти відповідають на теоретичні питання, які розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

#### III. Практичне завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Студенти виконують практичне завдання на лабораторному занятті.

**Модуль 3**  
**Методи індивідуальної психокорекції**

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Змістовий модуль 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами</b>					
Тема 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами	12/12	2	2	2/2	6/10
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	<i>12/12</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>6/10</i>
<b>Змістовий модуль 6. Методи психокорекції особистісних якостей</b>					
Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей	18/18		4/2	4/2	10/14
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	<i>18/18</i>		<i>4</i>	<i>4</i>	<i>10/14</i>
<b>Разом за модулем 3</b>	<b>30/30</b>	<b>2</b>	<b>6/2</b>	<b>6/4</b>	<b>16/24</b>

**Кількість оцінюваних занять у модулі № 3: 3 практичних заняття, 3 лабораторних заняття.**

**Для зарахування модуля № 3 студенти мають одержати не менше 9 оцінок** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

*Обов'язкові види робіт:*

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- виконати практичне завдання.

## Лекційний курс

### Тема 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами

#### Лекція 3

#### Методи психокорекційної практики

*Мета:* ознайомлення студентів з основними методами психокорекції.

*Професійна спрямованість:* навички використання методів надання психологічної допомоги.

*План:*

1. Вікові особливості розвитку пізнавальних процесів.
2. Проблеми розвитку уваги.
3. Проблеми розвитку пам'яті.
4. Проблеми розвитку мислення.

*Основні поняття:* мимовільна увага, довільна увага, розподіл уваги, об'єм уваги, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, тип пам'яті, мислення, аналітичне мислення, синтетичне мислення, гнучкість мислення, логічність мислення.

Література:

#### Основна література

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

#### Додаткова література

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж.М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. – К., 2003.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. – К., 2005.

Семейная психотерапия / Составители: Эйдемиллер Э. Г., Александрова Н. В., Юстицкий В. СПб., 2000.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. Х., 2003. С. 7-69.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. СПб., 2001. С. 132-213.

## Практичні заняття

### Тема 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами

#### Практичне заняття 5

#### Розвиток пізнавальних процесів

*Мета:* поглиблення знань студентів щодо проблеми розвитку пізнавальних процесів.

*Професійна спрямованість:* навички проведення розвивальної роботи.

*План:*

1. Організація і проведення корекції пізнавальної діяльності дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.
2. Прийоми розвитку уваги.
3. Прийоми розвитку мислення.
4. Прийоми розвитку пам'яті.

---

Основні	мимовільна увага, довільна увага, розподіл уваги, об'єм уваги, короткочасна
---------	---

поняття	пам'ять, довготривала пам'ять, тип пам'яті, мислення, аналітичне мислення, синтетичне мислення, гнучкість мислення, логічність мислення
---------	---

### **Практичне завдання**

Підберіть десять вправ на розвиток певного пізнавального процесу: увага, мислення, пам'ять, ува. Визначте їхню мету та можливі обмеження у використанні. Продемонструйте на занятті застосування однієї з вправ.

#### **Критерії оцінки відповіді:**

- визначення мети вправи;
- чіткість і зрозумілість інструкції.

#### **Контрольні питання:**

1. Які відмінності в організації та проведенні розвивальної роботи з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку?
2. Яка специфіка розвитку мислительних операцій у різний віковий період?
3. Яка специфіка розвитку мнемічних здібностей у різний віковий період?

#### **Завдання для самостійної роботи**

▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ опрацювати питання	1 година
▪ практичне завдання	1 година

#### **Оцінювання**

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ практичне завдання	1 оцінка

### **Література**

#### **Основна література**

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

Матюгин И.Ю. Как развивать память. Д., 1997.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

#### **Додаткова література**

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. К., 2003.

Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. Х., 2003. С. 7-69.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

### **Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей**

#### **Практичне заняття 6**

#### **Психокорекція тривожності та страхів**

**Мета:** ознайомлення студентів із психокорекцією емоційних розладів.

**Професійна спрямованість:** навички проведення психокорекції емоційних розладів.

#### **План**

1. Страх і тривожність як емоційні реакції.
2. Страх і тривожність як диспозиційні риси.
3. Діагностика страху і тривожності.
4. Психокорекційні вправи у роботі зі страхами і тривожністю.

Основні поняття	страх, тривожність, емоційна реакція, почуття
-----------------	---

### **Практичне завдання**

Підберіть психокорекційні вправи для роботи з фобічними і тривожними особистостями. Визначте їхню мету та можливі обмеження у використанні. Продемонструйте на занятті застосування однієї з вправ.

#### **Критерії оцінки відповіді:**

- визначення мети вправи;
- чіткість і зрозумілість інструкції.

#### **Контрольні питання:**

1. Які відмінності між тривожністю та страхом?
2. У чому полягає специфіка особистісної тривожності та фобії?
3. Опишіть методи діагностики тривожності та страхів.

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ практичне завдання	1 година
Оцінювання	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ практичне завдання	1 оцінка

#### Література

##### *Основна література*

Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Укладачі: Л.В. Лавренчук, Л.А. Скаковська, Є.С. Клецова. Житомир, 2002.

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

Риман Ф. Основные формы страха. Исследование в области глубинной психологии. – М., 1998.

Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному; Страх; Тотем и табу: сборник. Мн., 1999.

##### *Додаткова література*

Леви В.Л. Приручение страха. М., 2003.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

Шишова Т. Страхи – это серьезно. Как помочь ребенку избавиться от страхов. М., 1997.

Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. СПб., 2001. С. 132-213.

### *Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей*

#### **Практичне заняття 7**

#### **Психокорекція агресивності**

*Мета:* ознайомлення студентів із психокорекцією емоційних розладів.

*Професійна спрямованість:* навички проведення психокорекції емоційних розладів.

##### *План*

1. Агресивність як емоційна реакція. Ознаки і причини агресивності поведінки.
2. Агресивність як диспозиційна риса.
3. Діагностика агресивності.
4. Психокорекційні вправи у роботі з неадекватною агресивністю.

Основні поняття	агресія, агресивність, емоційна реакція, почуття
-----------------	--

### **Практичне завдання**

Підберіть психокорекційні вправи для роботи з агресивними особистостями. Визначте їхню мету та можливі обмеження у використанні. Продемонструйте на занятті застосування однієї з вправ.

#### **Критерії оцінки відповіді:**

- визначення мети вправи;
- чіткість і зрозумілість інструкції.

#### **Контрольні питання:**

1. Опишіть ознаки агресивної особистості.
2. У чому полягає причини появи неадекватної агресивності?
3. Опишіть методи діагностики агресивності.

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ практичне завдання	1 година
Оцінювання	
▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ практичне завдання	1 оцінка

### Література

#### *Основна література*

Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Укладачі: Л.В. Лавренчук, Л.А. Скаковська, Є.С. Клецова. Житомир, 2002.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

#### *Додаткова література*

Зелінська Ю.О. Психокорекція аутоагресивної поведінки підлітків // Практична психологія та соціальна робота. 2011. № 5. С. 18-20

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. СПб., 2001. С. 132-213.

### **Лабораторні заняття**

*Тема 5. Розвивальна робота з пізнавальними процесами*

#### **Лабораторне заняття 4**

#### **Корекційно-розвивальна робота: пізнавальні процеси**

*Мета:* поглиблення знань студентів щодо проблеми розвитку пізнавальних процесів.

*Професійна спрямованість:* навички проведення розвивальної роботи.

#### **Практичне завдання**

Розробіть типову корекційну програму, мета якої полягає у розвитку певного пізнавального процесу (на вибір студента). Програма повинна містити інформацію про мету і завдання програми, цільову аудиторію, кількість занять, тривалість занять, визначено методіку діагностики пізнавального процесу; чотири блоки програми. Розробіть три заняття.

#### **Критерії оцінки відповіді:**

- визначення мети і завдань корекційної програми;
- визначено цільову аудиторію;
- визначено кількість занять і їхню тривалість;
- чотири блоки програми;

- розроблені три заняття.

Завдання для самостійної роботи

▪ практичне завдання	3 години
Оцінювання	
▪ практичне завдання	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

##### Додаткова література

Матюгин И.Ю. Как развивать память. Д., 1997.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. К., 2003.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. Х., 2003. С. 7-69.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. СПб., 2001. С. 132-213.

#### Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей

#### Лабораторне заняття 5

#### Корекційно-розвивальна робота: тривожність та страхи

**Мета:** ознайомлення студентів із психокорекцією емоційних розладів.

**Професійна спрямованість:** навички проведення психокорекції емоційних розладів.

#### Практичне завдання

Розробіть типову психокорекційну програму, спрямовану на роботу з тривожними та фобічними клієнтами (вікова категорія – на вибір студента). Програма повинна містити інформацію про мету і завдання програми, цільову аудиторію, кількість занять, тривалість занять, визначено методіку діагностики пізнавального процесу; чотири блоки програми. Розробіть три заняття.

#### Критерії оцінки відповіді:

- визначення мети і завдань корекційної програми;
- визначено цільову аудиторію;
- визначено кількість занять і їхню тривалість;
- чотири блоки програми;
- розроблені три заняття.

Завдання для самостійної роботи

▪ практичне завдання	3 години
Оцінювання	
▪ практичне завдання	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Укладачі: Л.В. Лавренчук, Л.А. Скаковська, Є.С. Клецова. Житомир, 2002.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

Риман Ф. Основные формы страха. Исследование в области глубинной психологии. М., 1998.



Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному; Страх; Тотем и табу: сборник. Мн., 1999.

*Додаткова література*

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Леви В.Л. Приручение страха. М., 2003.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

Шишова Т. Страхи – это серьезно. Как помочь ребенку избавиться от страхов. М., 1997.

Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. СПб., 2001. С. 132-213.

*Тема 6. Методи психокорекції особистісних якостей*

**Лабораторне заняття 6**

**Корекційно-розвивальна робота: агресивність**

*Мета:* ознайомлення студентів із психокорекцією емоційних розладів.

*Професійна спрямованість:* навички проведення психокорекції емоційних розладів.

**Практичне завдання**

Розробіть типову психокорекційну програму, спрямовану на роботу з агресивними клієнтами (вікова категорія – на вибір студента). Програма повинна містити інформацію про мету і завдання програми, цільову аудиторію, кількість занять, тривалість занять, визначено методику діагностики пізнавального процесу; чотири блоки програми. Розробіть три заняття.

**Критерії оцінки відповіді:**

- визначення мети і завдань корекційної програми;
- визначено цільову аудиторію;
- визначено кількість занять і їхню тривалість;
- чотири блоки програми;
- розроблені три заняття.

Завдання для самостійної роботи

▪ практичне завдання	3 години
<b>Оцінювання</b>	
▪ практичне завдання	1 оцінка

**Література**

*Основна література*

Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Укладачі: Л.В. Лавренчук, Л.А. Скаковська, Є.С. Клецова. Житомир, 2002.

Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми, 2006. С. 259-278.

*Додаткова література*

Зелінська Ю.О. Психокорекція аутоагресивної поведінки підлітків // Практична психологія та соціальна робота. 2011. № 5. С. 18-20.

Кораблина Е.П., Акиндинова И.А., Баканова А.А., Родина А.М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи. СПб., 2001. С. 90-164.

Методы эффективной психокоррекции. Мн., 1999. С. 437-474.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2005. С. 126-203, 244-266.

Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко. К., 2005.

Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М., 2001.

### **Завдання до підсумкової модульної роботи**

#### **I. Тестові завдання** (оцінюються від 0 до 20 балів).

Студенти відповідають на тестові завдання, які стосуються основних понять модулю, які розглядалися на лекціях та практичних заняттях.

#### **II. Теоретичні завдання** (оцінюються від 0 до 30 балів).

Студенти відповідають на теоретичні питання, які розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

#### **III. Практичне завдання** (оцінюються від 0 до 50 балів).

Студенти виконують практичне завдання на лабораторних заняттях.

**Модуль 4**  
**Психологічні основи групової психокорекції**

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Змістовий модуль 7. Специфіка групової психокорекційної роботи</b>					
Тема 7. Специфіка групової психокорекційної роботи	16/16	2/2	2	2/2	10/12
<i>Разом за змістовим модулем 7</i>	<i>16/16</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>10/12</i>
<b>Змістовий модуль 8. Психологічні особливості психокорекційних груп</b>					
Тема 8. Психологічні особливості психокорекційних груп	14/14		2/2	2	10/12
<i>Разом за змістовим модулем 8</i>	<i>14/14</i>		<i>2</i>	<i>2</i>	<i>10/12</i>
<b>Разом за модулем 4</b>	<b>30/30</b>	<b>2/2</b>	<b>4/2</b>	<b>4/2</b>	<b>20/24</b>

**Кількість оцінюваних занять у модулі № 4: 2 практичних заняття, 2 лабораторних заняття.**

**Для зарахування модуля № 2 студенти мають одержати не менше 8 оцінок**  
(це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

*Обов'язкові види робіт:*

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- виконати практичне завдання.

## Лекційний курс

### Тема 7. Специфіка групової психокорекційної роботи

#### Лекція 4

#### Особливості групової форми психокорекції

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* розуміння цілей та завдань групової форми психокорекції, усвідомлення переваг та обмежень надання психологічної допомоги в груповому форматі.

*План:*

1. Цілі та завдання групової психокорекції.
2. Переваги та обмеження надання психологічної допомоги в груповому форматі.
3. Ефективність групової психокорекції.
4. Терапевтичні фактори за І. Яломом (вселення надії, універсальність, повідомлення інформації, альтруїзм, коригуючий аналіз впливу батьківської сім'ї, розвиток соціалізуючих технік, імітаційна поведінка, інтерперсональний вплив, групова єдність, катарсис, екзистенційні фактори).
5. Розуміння факторів групової роботи Дж. Кори (довіра та прийняття, емпатія і турбота, близькість, надія, свобода експериментування, катарсис, когнітивна реконструкція, згода на зміни і прийняття зобов'язань, саморозкриття, конфронтація, користь зворотного зв'язку).
6. Р. Кочюнас про терапевтичний вплив групи (робота з почуттями, розуміння життєвої ситуації, реальні дії).

*Основні поняття:* психокорекція, групова психокорекція, групова психотерапія, групове консультування, психологічні групи, очікування клієнта, очікування психолога, професійний і особистісний досвід психолога, вселення надії, універсальність, повідомлення інформації, альтруїзм, імітаційна поведінка, інтерперсональний вплив, групова єдність, катарсис, екзистенційні фактори, довіра та прийняття, емпатія, турбота, близькість, надія, свобода експериментування, катарсис, когнітивна реконструкція, саморозкриття, конфронтація, користь зворотного зв'язку, робота з почуттями, розуміння життєвої ситуації, реальні дії.

Література:

Берн Э. Групповая психотерапия. М., 2001.

Берн Э. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп. Екатеринбург, 2000.

Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж. М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Осипова А.А. Общая психокорекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.

Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.

Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996. С. 61-106.

## Практичні заняття

### Тема 7. Специфіка групової психокорекційної роботи

#### Практичне заняття № 8

#### Результативність групового психокорекційного процесу

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

**Професійна спрямованість:** розуміння та оцінка факторів, що визначають ефективність групової психокорекції.

**План:**

1. Роль запиту в забезпеченні ефективності групової психокорекції.
2. Фактори, що визначають ефективність психокорекції.
3. Оцінка ефективності корекції з точки зору клієнта, психолога, оточення клієнта.

Основні поняття	очікування клієнта, очікування психолога, характер проблем клієнта, готовність клієнта до співпраці, професійний і особистісний досвід психолога
-----------------	--

#### Практичне завдання (завдання для інтервізійної групи)

- Обговорити особливості факторів групової психокорекції. Обрати один із факторів для подальшої роботи.
- Обговорити основні фактори групової психокорекції.
- Визначити особливості впливу обраного фактору на результативність з точки зору клієнта, психолога, оточення клієнта.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

Завдання для самостійної роботи

- |  |          |
|--|----------|
| ▪ опрацювати основні поняття та питання теми | 2 години |
| ▪ взяти участь у роботі інтервізійної групи  | 2 години |

Оцінювання

- |   |          |
|---|----------|
| ▪ участь в обговоренні теоретичних питань | 1 оцінка |
| ▪ участь у роботі інтервізійної групи     | 1 оцінка |

#### Література

##### Основна література

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж. М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

##### Додаткова література

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.

### Тема 8. Психологічні особливості психокорекційних груп

#### Практичне заняття № 9

#### Фактори, що сприяють інтеграції психокорекційної групи

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

**Професійна спрямованість:** розуміння та оцінка факторів, що сприяють інтеграції психокорекційної групи.

**План:**

1. Організаційні особливості формування психокорекційних груп.
2. Аналіз труднощів, що пов'язані із «обов'язковими» групами.
3. Ролі психолога в корекційній групі

Основні поняття	вселення надії, універсальність, повідомлення інформації, альтруїзм, розвиток соціалізуючих технік, імітаційна поведінка, інтерперсональний вплив, групова єдність, катарсис, екзистенційні фактори, довіра та прийняття, емпатія і турбота, близькість, надія, свобода експериментування, катарсис, когнітивна реконструкція, саморозкриття, конфронтація, користь зворотного зв'язку, робота з почуттями, розуміння життєвої ситуації, реальні дії, принципи групової взаємодії, фактори інтеграції психокорекційної групи, обов'язкові групи
-----------------	---

**Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)**

- Обговорити особливості факторів, що сприяють інтеграції психокорекційної групи. Обрати інтерпретацію факторів одним із вчених для подальшої роботи.
- Обговорити основні фактори, що сприяють інтеграції психокорекційної групи.
- Визначити особливості психокорекційних інтервенцій для підвищення впливу описаних фактору на результативність групової роботи.
- Обговорити особливості принципів функціонування психокорекційних груп. Обрати одне з питань теми для подальшої роботи.
- Обговорити питання та скласти алгоритм роботи з обраної проблеми (до 10 пунктів).
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

Завдання для самостійної роботи

- |  |          |
|--|----------|
| Опрацювати основні поняття та питання теми | 2 години |
| Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 2 години |

Оцінювання

Участь в обговоренні теоретичних питань	1 оцінка
Участь у роботі інтерв'язійної групи	1 оцінка

Література

*Основна література*

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж. М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.

*Додаткова література*

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.

## Лабораторні заняття

### Тема 7. Специфіка групової психокорекційної роботи

#### Лабораторне заняття № 7

#### Групова динаміка як фактор психокорекції

**Мета:** формувати у студентів здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді

**Професійна спрямованість:** розвиток умінь враховувати фактори групової динаміки у психокорекційній роботі

**Зміст лабораторного заняття:**

1. Обговорення результатів роботи в інтерв'їзійних групах.
  - Основні елементи групової динаміки (цілі групи, норми групи, структура групи і проблема лідерства, групова єдність, фази розвитку групи).
  - Додаткові елементи групової динаміки (створення підгруп, стосунки індивіда з групою).
  - Фази розвитку групи за С. Кратохвілом (орієнтація і залежність, конфлікти і протест, розвиток і співробітництво, цілеспрямована діяльність)
2. Суперв'їзійна практика

Основні поняття	цілі групи, норми групи, структура групи і проблема лідерства, групова єдність, фази розвитку групи, створення підгруп, стосунки індивіда з групою, орієнтація і залежність, конфлікти і протест, розвиток і співробітництво, цілеспрямована діяльність
-----------------	---

#### Практичне завдання (завдання для інтерв'їзійної групи)

- Обрати одне з питань для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 технік роботи з проблемою групової динаміки.
- Відпрацювати обрані техніки в групі.
- Обрати випадок для суперв'їзії. Сформулювати запит для суперв'їзійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

#### Суперв'їзійна практика

План суперв'їзії:

- Вибір учасників-суперв'їзорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми | 2 години
- Взяти участь у роботі інтерв'їзійної групи | 4 години

Оцінювання

Участь у роботі інтерв'їзійної групи	1 оцінка
Суперв'їзійна практика	1 оцінка

#### Література

*Основна література*

Берн Э. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп. Екатеринбург, 2000.

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

- Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж. М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.
- Ялом И., Лесц М. Групповая психотерапия. Теория и практика. СПб., 2009.
- Додаткова література*
- Берн Э. Групповая психотерапия. – М., 2000.
- Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.
- Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.
- Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.
- Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.
- Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.
- Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный ученик. М., 2011.
- Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.
- Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего. М., 2004.

#### Тема 8. Психологічні особливості психокорекційних груп

#### Лабораторне заняття № 8

#### Особливості вивчення психічних захистів у процесі групової психокорекції

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.

**Професійна спрямованість:** розуміння та робота з проявами психологічного захисту в групі.

**Зміст лабораторного заняття:**

1. Обговорення результатів роботи в інтерв'їзійних групах.
2. Суперв'їзійна практика

Основні поняття	процесуальна діагностика, механізми психологічного захисту, витіснення, заперечення, регресія, проєкція, заміщення, реактивне утворення, раціоналізація, перенос, опір, інтроекція, проєкція (в гештальттерапії), ретрофлексія, злиття, дефлексія
-----------------	---

#### Практичне завдання (завдання для інтерв'їзійної групи)

- Обрати один з механізмів захисту для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 технік роботи з психологічним захистом у групі.
- Відпрацювати обрані техніки в групі.
- Обрати випадок для суперв'їзії. Сформулювати запит для суперв'їзійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

#### Суперв'їзійна практика

План суперв'їзії:

- Вибір учасників-суперв'їзорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми
- Взяти участь у роботі інтерв'їзійної групи

2 години

4 години



Оцінювання	
▪ Участь у роботі інтервізійної групи	1 оцінка
▪ Супервізійна практика	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж.М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

##### Додаткова література

Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.

Яценко Т.С. Основы глубинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. К., 2006.

#### Завдання до підсумкової модульної роботи

##### **I. Тестові завдання** (оцінюються від 0 до 20 балів).

Студенти відповідають на тестові завдання, які стосуються основних понять модулю, які розглядалися на лекціях та практичних заняттях.

##### **II. Теоретичні завдання** (оцінюються від 0 до 30 балів).

Студенти відповідають на теоретичні питання, які розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

##### **III. Практичне завдання** (оцінюються від 0 до 50 балів).

Студенти виконують практичне завдання на практичних заняттях.

**Модуль 5**  
**Організаційно-методичні аспекти групової психокорекційної роботи**

Назви змістових модулів і тем	Всього годин	кількість годин			
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
<b>Змістовий модуль 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі</b>					
Тема 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі	6/5		4		2/5
<i>Разом за змістовим модулем 9</i>	6/5		4		2/5
<b>Змістовий модуль 10. Різновиди терапевтичних груп</b>					
Тема 10. Різновиди терапевтичних груп	23/20	2	2	10	9/20
<i>Разом за змістовим модулем 10</i>	23/20	2	2	10	9/20
<b>Змістовий модуль 11. Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп</b>					
Тема 11. Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп	12/10	2	2/2	2/2	6/8
<i>Разом за змістовим модулем 11</i>	12/10	2	2/2	2	6/8
<b>Змістовий модуль 12. Методи та методики групової психокорекції</b>					
Тема 12. Методи та методики групової психокорекції	4/10			2	2/8
<i>Разом за змістовим модулем 12</i>	4/10			2	2/8
<b>Разом за модулем 5</b>	<b>45/45</b>	<b>4</b>	<b>8/2</b>	<b>14/2</b>	<b>19/41</b>

**Кількість оцінюваних занять у модулі № 5: 4 практичних заняття, 7 лабораторних занять.**

**Для зарахування модуля № 5 студенти мають одержати не менше 24 оцінки** (це мінімальна кількість обов'язкових оцінок).

*Обов'язкові види робіт:*

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- виконати практичне завдання.

## Лекційний курс

### Тема 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі

#### Лекція 5

#### Особливості процесуальної діагностики в груповій психокорекції

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, здатність здійснювати психологічний вплив (індивідуальну та групову психокорекцію) відповідно до запиту

*Професійна спрямованість:* розуміння та робота з проявами психологічного захисту в групі, типології учасників психокорекційної групи, робота з різними типами клієнтів.

*План:*

1. Загальне уявлення про процесуальну діагностику.
2. Прояви психологічного захисту в корекційній групі.
3. Робота з переносом у групі.
4. Опір учасників групи.
5. Критерії класифікації груп.
6. Поділ груп за основною метою роботи.
7. Психотерапевтичні групи з точки зору способів реалізації цілей.
8. Типи учасників психокорекційної групи.
  - Кернберг О. про типи організації особистості клієнтів психолога;
  - типологія Н. Мак-Вільямс;
  - підхід Дж. Корі до роботи з пограничними та нарцистичними особистостями у психокорекційній групі;
  - динамічна концепція особистості в гештальт-терапії: Д. Хломов.

*Основні поняття:* процесуальна діагностика, механізми психологічного захисту, витіснення, заперечення, регресія, проекція, заміщення, реактивне утворення, раціоналізація, перенос, опір, інтроекція, проекція (в гештальттерапії), ретрофлексія, злиття, дефлексія, структура особистості невротичного, пограничного в психотичного рівнів, шизоїдний, невротичний (пограничний) та нарцистичний типи особистості, групи вдосконалення особистості, розвитку навичок, рішення особистісних життєвих проблем, лікування розладів, групи самопомогі, надання підтримки, психологічного просвітництва, аналізу групового процесу, клінічної психотерапії, групи зустрічей (encounter), Т-групи, стаціонарні та амбулаторні групи, групи пацієнтів з гострими станами, групи хронічних пацієнтів, загальна група персоналу і пацієнтів, групи психотерапевтичної реконструкції особистості, міжособистісні та психодинамічні групи, групи зміни поведінки та навчання, групи реабілітації.

Література:

- Витакер Д.С.* Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.
- Карвасарский Б.Д.* Групповая психотерапия. М., 1990.
- Кернберг О.* Тяжелые личностные расстройства. Стратегии психотерапии. М., 2001.
- Кори Д.* Теория и практика группового консультирования. М., 2003.
- Кочюнас Р.* Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.
- Куттер П.* Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.
- Мак-Вильямс Н.* Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. М., 2007.
- Осипова А.А.* Общая психокоррекция. М., 2002.

- Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.
- Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.
- Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.
- Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.
- Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.
- Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.
- Яценко Т.С. Основы глубинной психокоррекции: феноменология, теория и практика. К., 2006.
- Яценко Т.С. Психологические основы групповой психокоррекции. К., 1996. С. 61-106.

*Тема 11. Методичні вимоги до керівників та учасників корекційних груп*

**Лекція 6**

**Характерні особливості психокорекційного процесу в групах різної теоретичної орієнтації**

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* знання класифікацій психологічних груп різної терапевтичної орієнтації.

*План:*

1. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження в психоаналітичних, психодраматичних, екзистенційних, особистісно-центрованих, гештальттерапевтичних, поведінкових та ТА групах.
2. Класифікація психокорекційних груп за характером керівництва ними і за значенням, що надається емоційному стимулюванню.

*Основні поняття:* психоаналітичні, психодраматичні, екзистенційні, особистісно-центровані, гештальттерапевтичні, поведінкові і ТА групи.

**Література**

- Берн Э. Групповая психотерапия. М., 2000.
- Берн Э. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп. Екатеринбург, 2000.
- Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.
- Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.
- Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.
- Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.
- Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.
- Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.
- Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.
- Холмс П. Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама. М., 1999.
- Яценко Т.С. Основы глубинной психокоррекции: феноменология, теория и практика. К., 2006.

## Практичні заняття

Тема 9. Процесуальна діагностика у психокорекційній групі

### Практичне заняття № 10-11

#### Особливості процесуальної діагностики в груповій психокорекції

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності

**Професійна спрямованість:** розуміння та робота з проявами психологічного захисту в групі.

**План:**

1. Загальне уявлення про процесуальну діагностику. Прояви психологічного захисту в корекційній групі.
2. Робота з переносом у групі.
3. Опір учасників групи.

Основні поняття	процесуальна діагностика, механізми психологічного захисту, витіснення, заперечення, регресія, проекція, заміщення, реактивне утворення, раціоналізація, перенос, опір, інтродекція, проекція (в гештальттерапії), ретрофлексія, злиття, дефлексія.
-----------------	---

#### Практичне завдання (завдання для інтервізійної групи)

- Обговорити особливості процесуальної діагностики у груповому процесі. Обрати один з механізмів захисту для подальшої роботи.
- Обговорити питання та дібрати відео приклади.
- Скласти алгоритм роботи з обраної проблеми (до 10 пунктів).
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

#### Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми | 1 година
- Взяти участь у роботі інтервізійної групи | 1 година

#### Оцінювання

▪ Участь в обговоренні теоретичних питань	1 оцінка
▪ Участь у роботі інтервізійної групи	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж.М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

##### Додаткова література

Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.

Яценко Т.С. Основы глубинной психокоррекции: феноменология, теория і практика. К., 2006.

Тема 10. Групова психокорекція особистісних проблем

Практичне заняття № 12

Закономірності динаміки індивідуально-особистісних і групових змін у психокорекційному процесі

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді

**Професійна спрямованість:** розуміння особливостей індивідуально-особистісних і групових змін у психокорекційному процесі.

**План:**

1. Суперечності групового процесу.
2. Внутрішні суперечності учасників психокорекційної групи.
3. Показники індивідуально-особистісних та групових змін у психокорекційному процесі.

Основні поняття	суперечності групового процесу, внутрішні суперечності, індивідуально-особистісні зміни, групові зміни в психокорекційному процесі.
-----------------	---

**Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)**

- Обговорити основні суперечності у груповому процесі. Обрати один з типів суперечностей для подальшої роботи.
- Обговорити питання та скласти алгоритм роботи з обраної проблеми (до 10 пунктів).
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми | 2 години
- Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 1 година

Оцінювання

Участь в обговоренні теоретичних питань	1 оцінка
Участь у роботі інтерв'язійної групи	1 оцінка

Література

*Основна література*

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж.М. Техники групповой психотерапии. СПб., 2001.

*Додаткова література*

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. – М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

Яценко Т.С. Основы глубинной психокоррекции: феноменология, теория і практика. К., 2006.

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.

Тема 10. Різновиди терапевтичних груп

Практичне заняття № 13

Види корекційних груп

**Мета:** формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* знання класифікацій психологічних груп, розуміння особливостей різних психологічних груп.

*План:*

1. Критерії класифікації груп.
2. Поділ груп за основною метою роботи.

Основні поняття	групи вдосконалення особистості, розвитку навичок, рішення особистісних життєвих проблем, лікування розладів, групи зустрічей (encounter), Т-групи, стаціонарні та амбулаторні групи, групи пацієнтів з гострими станами, групи хронічних пацієнтів, загальна група персоналу і пацієнтів, групи психотерапевтичної реконструкції особистості, міжособистісні та психодинамічні групи, групи зміни поведінки та навчання, групи реабілітації.
-----------------	---

### **Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)**

- Обговорити основні види психологічних груп. Обрати одну з груп для подальшої роботи.
- Обговорити обрану групу та описати приклади тематики.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

Завдання для самостійної роботи

- |  |          |
|--|----------|
| ▪ Опрацювати основні поняття та питання теми | 2 години |
| ▪ Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 2 години |

Оцінювання

- |   |          |
|---|----------|
| ▪ Участь в обговоренні теоретичних питань | 1 оцінка |
| ▪ Участь у роботі інтерв'язійної групи    | 1 оцінка |

### Література

*Основна література*

*Карвасарский Б.Д.* Групповая психотерапия. М., 1990.

*Ялом И., Лесц М.* Групповая психотерапия. Теория и практика. СПб., 2009.

*Додаткова література*

*Витакер Д.С.* Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

*Кочюнас Р.* Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

*Кэррел С.* Групповая психотерапия подростков. СПб., 2002.

*Осипова А.А.* Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

*Рудестам К.* Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Семейная психотерапия / Составители: Эйдемиллер Э. Г., Александрова Н. В., Юстицкис В. СПб., 2000.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

*Старшенбаум Г.В.* Психотерапия в группе. М., 2005.

### Лабораторні заняття

*Тема 10. Різновиди терапевтичних груп*

#### Лабораторне заняття № 9

#### Психоаналітична модель психокорекційної практики

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* знання класифікацій психологічних груп різної терапевтичної орієнтації, вміння застосовувати психоаналітичні техніки в групі.

Зміст лабораторного заняття:

1. Обговорення результатів роботи в інтерв'язійних групах.
2. Суперв'язійна практика

Основні поняття	психоаналіз, психоаналітичні групи, класичний психоаналіз, груповий психоаналіз, сучасний психоаналіз
-----------------	---

### Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)

- Обрати один з напрямків психоаналізу для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 технік роботи в обраному напрямі.
- Відпрацювати обрані техніки в групі.
- Обрати випадок для суперв'язії. Сформулювати запит для суперв'язійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

### Суперв'язійна практика

План суперв'язії:

- Вибір учасників-суперв'язорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

Завдання для самостійної роботи

- Брати участь у роботі інтерв'язійної групи | 2 години

Оцінювання

Участь у роботі інтерв'язійної групи	1 оцінка
Суперв'язійна практика	1 оцінка

### Література

#### Основна література

Блюм Дж. Психоаналитические теории личности. М.; Екатеринбург, 1999.

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

Ферро А. Психоанализ: создание историй. М., 2007.

Штайнер К. Сценарии жизни людей. Школа Эрика Берна. СПб., 2003.

#### Додаткова література

Берн Э. Групповая психотерапия. М., 2000.

Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.

Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. М., 2007.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный ученик. М., 2011.

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Холмс П. Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама. М., 1999.

Юнг К.Г. Психология бессознательного. М., 2001.

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.



Тема 10. Різновиди терапевтичних груп

Лабораторне заняття № 10-11

**Модель групи, центрованої на клієнті. Гештальт-модель психокорекційної практики. Екзистенційно-гуманістична модель психокорекційної практики**

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* знання класифікацій психологічних груп різної терапевтичної орієнтації, вміння застосовувати техніки різних підходів у групі.

*Зміст лабораторного заняття:*

- Обговорення результатів роботи в інтерв'язійних групах.
  - Теоретичне обґрунтування групової роботи в клієнт центрованому підході. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження груп, центрованих на клієнті. Техніки клієнт центрованого підходу в груповій роботі.
  - Теоретичне обґрунтування групової роботи в гештальт-підході. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження гештальт-груп. Техніки гештальттерапії в груповій роботі.
  - Теоретичне обґрунтування групової роботи в екзистенційно-гуманістичній моделі. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження екзистенційно-гуманістичних груп. Екзистенційно-гуманістичні техніки в груповій роботі.
- Супервізійна практика

Основні поняття	групи, центрована на клієнті, гештальт-модель психокорекційної практики, екзистенційно-гуманістична модель психокорекційної практики.
-----------------	---

**Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)**

- Обрати один з напрямків для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 технік роботи в обраному напрямі.
- Відпрацювати обрані техніки в групі.
- Обрати випадок для супервізії. Сформулювати запит для супервізійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

**Супервізійна практика**

План супервізії:

- Вибір учасників-супервізорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми | 1 година
- Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 1 година

Оцінювання

Участь у роботі інтерв'язійної групи	1 оцінка
Супервізійна практика	1 оцінка

Література

*Основна література*

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Кори Д. Теория и практика группового консультирования. М., 2003.

- Перлз Ф., Гудмен П. Практика гештальттерапії. М., 2001.  
 Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапію. Становлення человека. М., 1998.  
 Ялом И., Лесц М. Групповая психотерапия. Теория и практика. СПб., 2009.  
 Ялом И. Экзистенциальная психотерапия. М., 2005.
- Додаткова література*
- Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.  
 Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.  
 Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. СПб., 1998.  
 Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб., 2001.  
 Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.  
 Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.  
 Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. – М., 2005.  
 Холмс П. Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама. М., 1999.  
 Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. М., 2011.

*Тема 10. Різновиди терапевтичних груп*

**Лабораторне заняття № 12-13**

**Поведінкова групова терапія**

*Мета:* формувати у студентів здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

*Професійна спрямованість:* знання класифікацій психологічних груп різної терапевтичної орієнтації, вміння застосовувати техніки КПТ у групі.

*Зміст лабораторного заняття:*

1. Обговорення результатів роботи в інтерв'язійних групах.
2. Суперв'язійна практика

Основні поняття	когнітивно-поведінкова терапія, хвилі КПТ, КПТ-техніки
-----------------	--

**Практичне завдання (завдання для інтерв'язійної групи)**

- Обрати один з напрямків КПТ для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 технік роботи в обраному напрямі.
- Відпрацювати обрані техніки в групі.
- Обрати випадок для суперв'язії. Сформулювати запит для суперв'язійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

**Суперв'язійна практика**

План суперв'язії:

- Вибір учасників-суперв'язорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

**Завдання для самостійної роботи**

- Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 2 години

**Оцінювання**

- |  |          |
|--|----------|
| ▪ Участь у роботі інтерв'язійної групи | 1 оцінка |
| ▪ Суперв'язійна практика               | 1 оцінка |

## Література

### Основна література

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия. М., 2006.

### Додаткова література

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.

Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. М., 2005.

Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего. М., 2004.

## Тема 12. Методи та методики групової психокорекції

### Лабораторне заняття № 14

#### Групова дискусія. Рольова гра

**Мета:** формувати у студентів здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, здатність здійснювати психологічний вплив (індивідуальну та групову психокорекцію) відповідно до запиту

**Професійна спрямованість:** знання технік групової психокорекційної роботи, вміння застосовувати групову дискусію та рольову гру.

**Зміст лабораторного заняття:**

1. Обговорення результатів роботи в інтерв'їзійних групах.
2. Суперв'їзійна практика

---

Основні поняття | техніки групової роботи, групова дискусія, рольова гра

---

#### Практичне завдання (завдання для інтерв'їзійної групи)

- Обрати один з методів для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 варіантів застосування методу.
- Відпрацювати обрану техніку в групі.
- Обрати випадок для суперв'їзії. Сформулювати запит для суперв'їзійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

#### Суперв'їзійна практика

План суперв'їзії:

- Вибір учасників-суперв'їзорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід
- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

Завдання для самостійної роботи

- Опрацювати основні поняття та питання теми | 1 година
- Взяти участь у роботі інтерв'їзійної групи | 1 година

Оцінювання	
▪ Участь у роботі інтервізійної групи	1 оцінка
▪ Супервізійна практика	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. М., 1990.

Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.

##### Додаткова література

Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000.

Осипова А.А. Общая психокоррекция. – М., 2002.

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб., 2001.

Смид Р. Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего. М., 2004.

#### Тема 12. Методи та методики групової психокорекції

##### Лабораторне заняття № 15

##### Психодрама. Методи невербальної взаємодії.

##### Тематика психогімнастичних та пантомімічних вправ, що використовуються у груповій психокорекційній роботі

**Мета:** формувати у студентів здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності, здатність здійснювати психологічний вплив (індивідуальну та групову психокорекцію) відповідно до запиту

**Професійна спрямованість:** знання технік групової психокорекційної роботи, вміння застосовувати психодраму, методи невербальної взаємодії, психогімнастичні та пантомімічні вправи у груповій роботі.

**Зміст лабораторного заняття:**

1. Обговорення результатів роботи в інтервізійних групах.
2. Супервізійна практика

Основні поняття	психодрама, методи невербальної взаємодії, психогімнастика, пантомімічні вправи
-----------------	---

##### Практичне завдання (завдання для інтервізійної групи)

- Обрати один з методів для подальшої роботи та створити пам'ятку для майбутніх психологів.
- Дібрати 3-5 варіантів застосування методу.
- Відпрацювати обрану техніку в групі.
- Обрати випадок для супервізії. Сформулювати запит для супервізійної роботи.
- Презентувати результати роботи дослідницької групи (Power Point)

##### Супервізійна практика

План супервізії:

- Вибір учасників-супервізорів
- Етап дистанціювання: загальний опис випадку
- Формулювання запиту
- Етап інвентаризації: питання, уточнення, прояснення
- Етап ситуативного підбадьорення: емоційне відреагування, підтримка групи
- Етап вербалізації: поради, можливі рішення, груповий досвід

- Етап розширення цілей: підсумкова рефлексія

#### Завдання для самостійної роботи

- |  |          |
|--|----------|
| ▪ Опрацювати основні поняття та питання теми | 1 година |
| ▪ Взяти участь у роботі інтерв'язійної групи | 1 години |

#### Оцінювання

▪ Участь у роботі інтерв'язійної групи	1 оцінка
▪ Суперв'язійна практика	1 оцінка

#### Література

##### Основна література

*Карвасарский Б.Д.* Групповая психотерапия. М., 1990.

*Яценко Т.С.* Психологічні основи групової психокорекції. К., 1996.

##### Додаткова література

*Витакер Д.С.* Группы как инструмент психологической помощи. М., 2000.

*Кочюнас Р.* Психотерапевтические группы: теория и практика. М., 2000

Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. М., 2000.

*Рудестам К.* Групповая психотерапия. СПб., 2001.

*Смид Р.* Групповая работа с детьми и подростками. М., 2000.

Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. Ростов н/Д., 2008.

*Старшенбаум Г.В.* Групповой психотерапевт: интерактивный учебник. М., 2011.

*Старшенбаум Г.В.* Психотерапия в группе. М., 2005.

*Холмс П.* Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама. М., 1999.

*Фопель К.* Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего. М., 2004.

#### Завдання до підсумкової модульної роботи

##### I. Тестові завдання (оцінюються від 0 до 20 балів).

Студенти відповідають на тестові завдання, які стосуються основних понять модулю, які розглядалися на лекціях та практичних заняттях.

##### II. Теоретичні завдання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Студенти відповідають на теоретичні питання, які розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

##### III. Практичне завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Студенти виконують практичне завдання на лабораторних заняттях.

## ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

### Умови допуску до екзамену

Виконано професійно-орієнтоване завдання (сплановано, проведено і оброблено результати власного експериментального дослідження).

### Структура екзаменаційного білету

**I.** Тестове завдання (максимальна кількість балів – 20).

**II.** Теоретичне завдання (максимальна кількість балів – 30).

**III.** Професійно-орієнтоване завдання (максимальна кількість балів – 50).

### Тестові завдання

Розв'язання тестових завдань передбачає пошук правильної відповіді серед хибних.

**Приклад тестового завдання (оберіть правильну відповідь):**

Система дій, спрямованих на виправлення труднощів поведінки людини за допомогою спеціальних засобів психологічного впливу:

а) психологічне консультування

б) психокорекція

в) психопрофілактика

г) психогігієна

4. Теоретичні завдання

5. Розв'язок теоретичного завдання – це правильна відповідь на поставлене питання, яка має бути викладеною стисло, структуровано і містити думку автора (як висновки, узагальнення, класифікації тощо).

6. Поняття про психологічну корекцію.

7. Мета і завдання психокорекції.

8. Принципи психокорекційної роботи.

9. Форми психокорекційної практики: індивідуальна і групова.

10. Укладання психологічного контракту.

11. Діагностика психологічних проблем.

12. Релеватність методів психокорекції.

13. Моніторинг психологічної проблеми.

14. Відмінності психокорекційного, психотерапевтичного і виховного впливів.

15. Психологічний кабінет. Організація робочого місця.

16. Види психокорекції: за характером спрямованості; за змістом; за наявністю програми; за характером керування психокорекційними впливами; за тривалістю.

17. Характер психологічних проблем, вік та особистісні якості при плануванні психокорекції.

18. Вимоги до психолога, що здійснює психокорекційний вплив.

19. Основні блоки психокорекційного комплексу: діагностичний, установочний, корекційний, перевірки ефективності.

20. Вимоги до складання психокорекційних програм.

21. Фактори, що визначають ефективність психокорекції.

22. Інтенсивність психокорекційних заходів та їх тривалість у часі.

23. Особистісна проблема як об'єкт психологічної корекції.

24. Феномен вимушеного повторення і логіка дії несвідомого.

25. Захисна поведінка.

26. Феноменологічний підхід у психокорекції.

27. Глибиннопсихологічний підхід до психокорекції (З. Фройд, К. Юнг, А. Адлер).

28. Гуманістичний підхід до психокорекції (К. Роджерс, В. Франкл).

29. Екзистенційний підхід до психокорекції.

30. Когнітивний підхід у психокорекції (А. Елліс, А. Бек, У. Глассер).

31. Гештальт-підхід Ф. Перлза у психокорекції.

32. Бесіда та спостереження як основні методи діагностики особистісної проблеми.

33. Діагностика страхів і тривожності: досвід роботи в екзистенційній психології, логотерапії.
34. Діагностика агресивної поведінки: досвід роботи поведінкової та когнітивної психокорекції.
35. Діагностика субдепресивного стану: досвід роботи клієнт-центрованої терапії.
36. Робота з амбівалентними почуттями клієнта: досвід роботи глибинної психології.
37. Робота із сублогікою клієнта: досвід роботи когнітивної психології.
38. Робота із суперечностями поведінки: досвід роботи глибинної та поведінкової психокорекції.
39. Результат психокорекційної роботи.
40. Вікові особливості розвитку пізнавальних процесів.
41. Проблеми розвитку уваги. Прийоми розвитку уваги.
42. Проблеми розвитку пам'яті. Прийоми розвитку пам'яті.
43. Проблеми розвитку мислення. Прийоми розвитку мислення.
44. Організація і проведення корекції пізнавальної діяльності дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку.
45. Страх і тривожність як емоційні реакції.
46. Страх і тривожність як диспозиційні риси.
47. Діагностика страху і тривожності.
48. Психокорекційні вправи у роботі зі страхами і тривожністю.
49. Агресивність як емоційна реакція. Ознаки і причини агресивності поведінки.
50. Агресивність як диспозиційна риса.
51. Діагностика агресивності.
52. Психокорекційні вправи у роботі з неадекватною агресивністю.
53. Цілі та завдання групової психокорекції.
54. Переваги та обмеження надання психологічної допомоги в груповому форматі.
55. Ефективність групової психокорекції.
56. Роль запиту в забезпеченні ефективності групової психокорекції.
57. Фактори, що визначають ефективність психокорекції (очікування клієнта, значення для клієнта звільнення від наявних проблем, характер проблем клієнта, готовність клієнта до співпраці, очікування психолога, що здійснює корекційні заходи, професійний і особистісний досвід психолога, специфічний вплив конкретних методів психокорекції).
58. Оцінка ефективності корекції з точки зору клієнта, психолога, оточення клієнта.
59. Терапевтичні фактори за І.Яломом (вселення надії, універсальність, повідомлення інформації, альтруїзм, коригуючий аналіз впливу батьківської сім'ї, розвиток соціалізуючих технік, імітаційна поведінка, інтерперсональний вплив, групова єдність, катарсис, екзистенційні фактори).
60. Розуміння факторів групової роботи Дж. Корі (довіра та прийняття, емпатія і турбота, близькість, надія, свобода експериментування, катарсис, когнітивна реконструкція, згода на зміни і прийняття зобов'язань, саморозкриття, конфронтація, користь зворотного зв'язку).
61. Р. Кочюнас про терапевтичний вплив групи (робота з почуттями, розуміння життєвої ситуації, реальні дії).
62. Організаційні особливості формування психокорекційних груп.
63. Аналіз труднощів, що пов'язані із «обов'язковими» групами.
64. Ролі психолога в корекційній групі
65. Загальне уявлення про процесуальну діагностику.
66. Прояви психологічного захисту в корекційній групі.
67. Робота з переносом у групі.
68. Опір учасників групи.

69. Критерії класифікації груп.
70. Поділ груп за основною метою роботи.
71. Психотерапевтичні групи з точки зору способів реалізації цілей.
72. Типи учасників психокорекційної групи.
73. Загальне уявлення про процесуальну діагностику. Прояви психологічного захисту в корекційній групі.
74. Суперечності групового процесу.
75. Внутрішні суперечності учасників психокорекційної групи.
76. Показники індивідуально-особистісних та групових змін у психокорекційному процесі.
77. Критерії класифікації груп.
78. Поділ груп за основною метою роботи.
79. Теоретичне обґрунтування групової роботи в клієнт центрованому підході. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження груп, центрованих на клієнті. Техніки клієнт центрованого підходу в груповій роботі.
80. Теоретичне обґрунтування групової роботи в гештальт-підході. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження гештальт-груп. Техніки гештальттерапії в груповій роботі.
81. Теоретичне обґрунтування групової роботи в екзистенційно-гуманістичній моделі. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження екзистенційно-гуманістичних груп. Екзистенційно-гуманістичні техніки в груповій роботі.
82. Цілі, ролі консультанта, структурування та відповідальність, техніки, переваги та обмеження в психоаналітичних, психодраматичних, екзистенційних, особистісно-центрованих, гештальттерапевтичних, поведінкових та ТА групах.
83. Класифікація психокорекційних груп за характером керівництва ними і за значенням, що надається емоційному стимулюванню.
84. Групи самопомоги.
85. Групи підтримки.
86. Групи психологічної освіти.
87. Групи, орієнтовані на процес.
88. Клінічні психотерапевтичні групи.
89. Передгрупові труднощі: формування групи. Оголошення про створення групи і набір учасників відбір членів групи.
90. Практичні аспекти формування групи. Відкриті та закриті групи. Обов'язкова та добровільна участь в групі. Гомогенні та гетерогенні групи. Місце для зустрічей. Розмір групи. Частоти і тривалості зустрічей. Короткострокові та довгострокові групи.
91. Використання предгрупової зустрічі. Керівні принципи для орієнтації та підготовки членів групи. Функції членів групи і можливі проблеми. Основні завдання консультанта в період формування групи.

### **ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ ЗАВДАННЯ**

Складіть психокорекційну програму за таким алгоритмом:

- 1) встановити об'єкт і предмет психокорекційного впливу;
- 2) встановити гіпотезу виникнення проблеми і шляхи її вирішення;
- 3) встановити мету і завдання роботи;
- 4) визначити доцільну форму роботи з клієнтом;
- 5) одібрати методики і техніки корекційної роботи;
- 6) визначити загальний час, необхідний для реалізації всієї програми, частоту зустрічей і тривалість кожного заняття;



7) визначити необхідні матеріали та обладнання.

Програма має складатися з чотирьох блоків: діагностичного (методи і методики діагностики проблеми), установочного (укладання психологічного контракту), корекційного (приклади психокорекційних технік, вправ, методів) і блок оцінки ефективності психокорекційного впливу (встановити критерії ефективності програми).

## КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ОСНОВИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА ГРУПОВОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЇ»

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
<b>Початковий рівень знань «2» (рецептивно-продуктивний)</b>	<b>0-25 балів</b>	Студент за допомогою викладача розпізнає визначення основних термінів на побутовому рівні, однослівно („так” чи „ні”) відповідає на конкретні запитання.	Студент намагається відповідати, однак потребує постійної консультації та контролю з боку викладача. За допомогою викладача намагається пояснити з наукової точки зору явища оточуючої дійсності.
	<b>26-49 балів</b>	Студент за допомогою викладача однослівно відповідає на запитання, відтворює незначну частку питання в тому вигляді і в тій послідовності, у якій воно було розглянуте на лекції або консультації.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему, до якої стосується наведений приклад прояву психічної діяльності особистості.
	<b>50-59 балів</b>	Студент з помилками характеризує окремі поняття та явища загальної психології. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище.
<b>Середній рівень знань «3» (репродуктивний)</b>	<b>60-65 балів</b>	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на продуктивному рівні: за допомогою викладача відтворює словами, близькими до тексту лекції, визначення основних термінів, принципів; частково відтворює текст підручника; у процесі відповіді допускає окремі відозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на консультації.	Студент вміє з допомогою викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище та навести приклади методів та методик для його дослідження.
	<b>66-70 балів</b>	Студент за допомогою викладача дає правильне визначення окремих понять з області загальної психології; словесно описує явища та закономірності психічної діяльності людини, вказує на деякі їх властивості; відтворює всю тему або її	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		основну частину, ілюструючи відповідь власними прикладами.	явище, підібрати декватні методи для його дослідження та описати їх результати.
	<b>71-73 балів</b>	Студент за допомогою викладача свідомо відтворює тему лекції, ілюструючи її власними прикладами; розкриває суть загальнопсихологічних процесів та явищ, допускаючи у відповідях незначні неточності; намагається співвіднести окремі психодіагностичні методики з їх груповими характеристиками; намагається застосувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, висновок).	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане явище, підібрати декватні методи для його дослідження зробити якісний аналіз результатів дослідження та частково узагальнити результати.
	<b>Достатній рівень знань «4» (конструктивно варіативний)</b>	<b>74-80 балів</b>	Студент без помилок відтворює зміст питання, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть психодіагностичних понять.
<b>81-85 балів</b>		Студент володіє навчальною інформацією, вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; аргументовано відповідає на поставлені запитання і намагається відстояти свою точку зору.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загальнопсихологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища.
<b>86-90 балів</b>		Студент вільно володіє вивченим обсягом навчального матеріалу,	Студент здатний дати психологічне пояснення

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи матеріали власних спостережень та проведених досліджень; може за допомогою викладача відповідати на питання, що потребують знання кількох тем.	прикладом загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища. При виконанні завдання може поєднувати знання з кількох тем.
<i>Високий рівень знань «5» (творчий)</i>	<b>90-93 балів</b>	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні психологічні знання; вільно відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища; судження логічні й достатньо обґрунтовані; узагальнює і систематизує матеріал у межах навчальної теми; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності.	Студент виявляє початкові творчі здібності: уміє працювати зі спеціальною літературою (наукові журнали тощо); знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач, свою відповідь ілюструє схемами, прикладами з життя; проводить самоперевірку виконаної роботи; може з неповним обґрунтуванням пояснити виконання завдань підвищеного (комбінованого) рівня.
	<b>94-97 балів</b>	Студент вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні психодіагностичні дослідження, висловлюючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності.	Використовує набуті знання в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію, узгоджуючи її з загальнолюдськими цінностями.

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
	<b>98-100 балів</b>	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибоко розуміє суть психічних процесів та явищ; подає ідеї згідно з вивченим матеріалом, робить творчо обґрунтовані висновки; вміє аналізувати і систематизувати матеріали власних досліджень; визначає порядок особистої навчальної діяльності, самостійно оцінює її результати. Активно займається науково-дослідною роботою.	Студент самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, формулювати психологічну проблему і визначати шляхи її розв'язання; вести дискусію з конкретного питання; проводити дослідження високої складності.

**Семестровий контроль** проводиться у формі **екзамену**. Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну виставляється як *середнє арифметичне балів* за модульний контроль та балів, які студент отримав за написання екзаменаційної роботи (відповідно до *Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка від 25.04.2014 р.*).

#### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

#### Критерії оцінювання АМКР та екзаменаційної роботи

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання
<b>Тестові завдання (max – 20 балів)</b>	
4 бали	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
<b>Теоретичне завдання (max – 30 балів)</b>	

0-5 балів	Структурованість відповіді, наявність внутрішньої логіки у викладі матеріалу
0-5 балів	Повні та вичерпні визначення основних понять
0-10 балів	Опора на першоджерела, цитування основних ідей
0-10 балів	Повнота відповіді, аналіз усіх аспектів проблеми
<b>Професійно-орієнтоване завдання (max – 50 балів)</b>	
0-10 балів	Звіт за результатами дослідження повний, структурований, виконаний з дотриманням вимог до структури, оформлення
0-10 балів	Обґрунтовано актуальність дослідження, усі структурно-методологічні елементи роботи (об'єкт, предмет роботи, залежна та незалежна змінні (рівні прояву), мета, гіпотеза, завдання, методи та процедура дослідження, його наукова новизна, практичне та теоретичне значення, умови забезпечення надійності та вірогідності результатів) сформульовані правильно та вичерпно
0-10 балів	Подано детальний опис методів та процедури дослідження, хід аналізу отриманих результатів, їх ґрунтовна інтерпретація
0-10 балів	Висновки відображують основні результати дослідження, сформульовані чітко та вичерпно
0-5 балів	Список використаних джерел подано в алфавітному порядку та оформлено відповідно до основних бібліографічних вимог
0-5 балів	Текст написаний грамотно з дотриманням усіх вимог наукового стилю сучасної української мови

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА  
ДО КУРСУ «ОСНОВИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА ГРУПОВОЇ  
ПСИХОКОРЕКЦІЇ»**

<b>№</b>	<b>Бібліографія</b>	<b>Кількість примірників</b>	<b>Місце знаходження</b>
1.	Зелинська, Ю. О. Психокорекція аутоагресивної поведінки підлітків [Текст] / Зелинська Ю. О. // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 5. – С. 18-20.	1	ЧЗ №1 (1)
2.	Карабанова, О. А. Игра в коррекции психического развития ребенка [Текст] : учеб. пособ. / О. А. Карабанова. - М. : Рос. пед. агенство, 1997. - 191 с.	1	ЧЗ №1 (1)
3.	Корнілова, В. В. Психокорекційна програма поліпшення емоційної атмосфери у сім'ї (для батьків дітей дошкільного віку) [Текст] / Корнілова В. В. // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 5. – С. 22-34.	1	ЧЗ №1 (1)
4.	Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Б. Кузікова. - Суми : Унів. кн., 2006. – 383 с	17	Аб. №1 (12), ЧЗ №1 (5)
5.	Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Б. Кузікова. – 2-ге вид., стер. – Суми : Унів. кн., 2008. – 383 с.	1	Аб. №1 (1)
6.	Кузікова, С. Б. Основи психокорекції [Текст] : навч. посіб. / С. Б. Кузікова ; рец.: М. Й. Боришевський, М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2012. – 319 с. : табл. – (Альма-матер).	1	ЧЗ №1 (1)
7.	Мілютина, К. Форми психокорекційного впливу [Текст] : [навч. посіб.] / Катерина Мілютина. – К. : Главник, 2007. – 143 с.	3	ЧЗ №1 (2), Каб. соц. псих. (1)
8.	Поліщук, С. А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів [Текст] : навч.-метод. посіб. / С. А. Поліщук. – Суми : Унів. кн., 2012. – 134 с. : табл.	1	ЧЗ №1 (1)
9.	Психологічна допомога батькам [Текст] / [упоряд. О. Главник]. – К. : Шк. світ, 2002. – 110, [1] с. – (Психолог. Бібліотека).	1	ЧЗ №1 (1)
10.	Рычкова, Н. А. Поведенческие расстройства у детей: диагностика, коррекция, психопрофилактика [Текст] : практ. пособие для воспитателей и логопедов / Н. А. Рычкова. - М. : [ГНОМ и Д], 2001. - 48, [1] с. : цв.ил., табл.	2	ЧЗ №1 (2)
11.	Сиротюк, А. Л. Коррекция обучения и развития школьников [Текст] / А. Л. Сиротюк ; науч. конс. Ю. А. Клейберг. - М. : Сфера, 2001. - 77, [2] с. : ил.	1	ЧЗ №1 (1)

12.	Смирнова, Т. П. Психологическая коррекция агрессивного поведения детей [Текст] : диагност. критерии, коррект. работа, психолог. методики / Т. П. Смирнова. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 154 с. : табл. - (Психологический практикум).	1	ЧЗ №1 (1)
13.	Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі [Текст] : метод. посіб. / Християн. дит. фонд ; ред. І. Д. Зверева. – К. : Наук. світ, 2006. – 277 с.	1	ЧЗ №1 (1)
14.	Ткачева, В. В. Психокоррекционная работа с матерями, воспитывающими детей с отклонениями в развитии [Текст] : практикум по формированию адекват. отношений / В. В. Ткачева. - М. : [ГНОМ и Д], 2000. - 63 с. - (В помощь психологу).	1	ЧЗ №1 (1)
15.	Яценко, Т. С. Теорія і практика групової психокорекції. Активне соціально-психологічне навчання [Текст] : навч. посіб. для студ. психолог. спец. вищ. навч. закл. / Т. С. Яценко. - К. : Вища шк., 2004. - 678, [1] с. : ілюстр.	10	ЧЗ №1 (4), Аб. №1 (6)
16.	Яценко, Т. С. Психологічні основи групової психокорекції [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. С. Яценко. - К. : Либідь, 1996. - 262, [1] с. : мал.	65	Аб. природ. (2), ЧЗ природ. ф-ту (3), ЧЗ №1 (2), Аб. №1 (58)

### Список основної літератури

1. Берн Э. Групповая психокоррекция. – М.: Академический Проект, 2001. – 464 с. – (Концепции, традиции, инновации). (1 – каф.)
2. Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии / Пер. с англ. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 640 с. (1 – каф.)
3. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с. (1 – каф.)
4. Васьковская С. В., Горноста́й П. П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. – К.: Вища школа, 1996. – 192 с. – Библиогр.: с. 183-189. (2 – каф.)
5. Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень // Практична психологія соціальна робота. – 2005. – № 3. – С. 18-23.
6. Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Укладачі : Л. В. Лавренчук, Л. А. Скаковська, Є. С. Клецова. – Житомир : [б. в.], 2002. – 47 с.
7. Діагностика і корекція емоційних станів молодших школярів / Уклали: Л. В. Лавренчук, Л. А. Скаковська, Є. С. Клецова. – Житомир, 2002. – 47 с.
8. Карвасарский Б.Д. Групповая психотерапия. – М.: Медицина, 1990. – 384 с.
9. Климчук В.О. Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія. – К.: МАУП, – 2005. – 88 с.
10. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції : підготовка психолога-практика : навчальний посібник / Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, С. М. Аврамченко та ін. ; За ред. Т. С. Яценко. – К. : Вища шк., 2008. – 342 с. : іл.
11. Кори Д. Теория и практика группового консультирования. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 640 с. (Серия "Искусство консультирования").
12. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика: учеб. пособие. – М.: Академический Проект, 2000. – 240 с.



13. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 384 с. (1 – каф.)
14. Леви В. Л. Приручение страха / Владимир Леви. – М. : Метафора, 2003. – 192 с. : ил. – (Серия «Азбука здравогомыслия»).
15. Марінушкіна О.Є., Замазій Ю.О. Корекційні програми на допомогу практичному психологу ДНЗ. – Х.: Вид.група „Основа“, 2007. – 204 с.
16. Матюгин И. Ю. Как развивать память / И. Ю. Матюгин, Е. И. Чакаберня, И. К. Рыбникова, Т. Б. Слоненко, Т. Н. Мазина. – Д. : Сталкер, 1997. – 448 с.
17. Методы эффективной психокоррекции: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1999. – 816 с. (1 – каф.)
18. Осипова А. А. Общая психорекция: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 512 с.
19. Панок В. Основи практичної психології. – К.: Либідь, 2001. – 450 с. (1 – каф.)
20. Перлз Ф. Практика гештальттерапии / Фредерик Перлз, Пол Гудмен. – М. : Институт Общегуманитарных Исследований, 2001. – 384 с.
21. Рима́н Ф. Основные формы страха. Исследование в области глубинной психологии / Фриц Рима́н ; пер. с нем. Э. Л. Гушанского. – М. : Алетейа, 1998. – 336 с. : ил.
22. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 2.: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приёмы и упражнения. – 480 с. (2 – каф.)
23. Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упорядник Т. Гончаренко ; 2-ге вид., стереотипне. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 120 с. – (Б-ка «Шкільний світ»).
24. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд. : С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. – К. : Мікрос-СВС, 2003. – 112 с. – (Психологічний інструментарій). Бібліогр. : с. 110.
25. Стюарт Й., Джойнс В. Основи ТА: Транзакційний аналіз: Пер. з англ. – К.: ФАДА, ЛТД, 2002. – 393 с.: ил. (1 – каф.)
26. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник / Виктор Франкл ; пер. с англ. и нем. ; [общ. ред. Л. Я. Гозман и Д. А. Леонтьева ; вст. ст. Д. А. Леонтьева]. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с. : ил. – (Б-ка зарубежной психологии).
27. Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному; Страх; Тотем и табу: сборник / Зигмунд Фрейд ; пер. с нем. – Мн. : ООО «Попурри», 1999. – 496 с.
28. Хухлаева О. В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции : Учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / О. В. Хухлаева. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
29. Шишова Т. Страхи – это серьезно. Как помочь ребенку избавиться от страхов / Татьяна Львовна Шишова. – М. : Издательский Дом «Искатель», 1997. – 96 с.
30. Ялом И., Лесц М. Групповая психотерапия. Теория и практика. – СПб.: Питер, 2009. – 688 с.
31. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с. (1 – каф.)
32. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1996. – 264 с. (1 – каф.)
33. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с. (1 – каф.)

#### **Список додаткової літератури**

34. Адаптація дитини до школи / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Плавник. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 111 с.

35. Байярд Р. Т., Байярд Д. Ваш беспокойный подросток. Практическое руководство для отчаявшихся родителей. Перевод с английского А. Б. Орлова. (Школа для родителей.) – М.: «Семья и школа», 1995. – 224 с. (1 – каф.)
36. Балит М. Базисный дефект: Терапевтические аспекты регрессии / Пер. с англ. – М.: «Когито-Центр», 2002. – 256 с.
37. Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 96 с.
38. Берн Э. Секс в человеческой любви / Пер. с англ. М. П. папуша. – М.: ООО «Издательство АСТ-ЛТД», Институт общегуманитарных исследований, 1998. – 352 с. – (Классики зарубежной психологии).
39. Берн Э. Трансактный анализ в психотерапии: системная индивидуальная и социальная психиатрия / Пер. с англ. – М.: Академический проект, 2001. – 320 с. – («Концепция»).
40. Берн Э. Что вы говорите после того, как сказали «привет», или Психология человеческой судьбы / Пер. с англ. А. Г. Румянцевой. – М.: РИПОЛ классик, 2004. – 416 с. (Психологический бестселлер).
41. Брилл А. Лекции по психоаналитической психиатрии / Пер. с англ. А. Б. Хавина. – Екатеринбург: «Деловая книга», 1998. – 336 с.
42. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 432 с.
43. Гулдинг М., Гулдинг Р. Терапия нового решения. – К., 2002. – 159 с.
44. Емельянов С. М. Практикум по конфликтологии. – СПб.: Питер, 2001. – 400 с. (2 – каф.)
45. Кернберг О. Тяжелые личностные расстройства. Стратегии психотерапии. – М.: Класс, 2001. – 464 с.
46. Ковалёв С. В. Психология современной семьи: Информ.-метод. материалы к курсу «Этика и психология семейной жизни»: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – 208 с. – (Психол. наука – школе).
47. Кораблина Е. П., Акиндинова И. А., Баканова А. А., Родина А. М. Искусство исцеления души: Этюды о психологической помощи: Пособие для практических психологов / Под ред. Е. П. Кораблиной. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена; Изд-во «Союз», 2001. – 319 с.
48. Кори Дж., Кори М., Колланэн П., Рассел Дж. М. Техники групповой психотерапии. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.
49. Куттер П. Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей. Перевод с немецкого С.С. Панкова. – СПб.: Б. С. К., 1998. – 115 с.
50. Куттер П. Элементы групповой терапии. Введение в психоаналитическую практику. – СПб.: Б.С.К., 1998. – 198 с.
51. Кэдьусон Х., Шеффер Ч. Практикум по игровой психотерапии. – СПб.: 2001. – 416 с. (Серия «Практикум по психологии»). (2 – каф.)
52. Кэррел С. Групповая психотерапия подростков. – СПб.: Питер, 2002. – 224 с.
53. Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. – М.: Класс, 1998. – 480 с.
54. Ментс М. ван Эффективное использование ролевых игр в тренинге. – СПб.: Питер, 2001. – 208 с. (1 – каф.)
55. Мошенська Л. В. Діагностичні можливості комплексу тематичних психомалюнків у дослідженні глибинних аспектів психіки: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. – К., 1998. – 19 с.
56. Основы индивидуальной и групповой психотерапии. Книга 2: Основы групповой психотерапии / Под ред. Л.С. Лебедевой. – М., 2000. – 80 с.
57. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.

58. Психодрама и современная психотерапия. Научно-теоретический и научно-методический журнал. – 2003. – № 1. (1 – каф.)
59. Психокоррекционная и развивающая работа с детьми: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / И.В. Дубровина, А.Д. Андреева, Е.Е. Данилова, Т.В. Вохмянина; Под ред. И. В. Дубровиной. – М.: Издательский центр «Академия», 1998. –160 с.
60. Психологічний супровід школярів / Упорядник Т. Гончаренко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
61. Психотерапия детей и подростков / Под ред. Ф. Кендалла. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с. (1 – каф.)
62. Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.
63. Сатир В. Психотерапия семьи. – СПб.: «Речь», 2006. – 288 с.
64. Семейная психотерапия / Сост. Эйдемиллер Э.Г., Александрова Н.В., Юстицкий В. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
65. Сמיד Р. Групповая работа с детьми и подростками. – М.: Генезис, 2000. – 272 с.
66. Справочник по групповой психокоррекции / О.Н. Истратова, Т.П. Эксакусто. – Ростов н/Д.: Феникс, 2008. – 443 с.
67. Старшенбаум Г.В. Групповой психотерапевт: интерактивный ученик. – М.: Директ-медиа, 2011. – 175 с.
68. Старшенбаум Г.В. Психотерапия в группе. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 320 с.
69. Технологии коммуникации в транзактном анализе. / Под редакцией О. А. Голубковой. – СПб.: Издательство «ОМ-Пресс», 2006. – 100 с.
70. Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие. – М.: Генезис, 2000. – 256 с.
71. Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному; Страх; Тотем и табу: Сборник / Пер. с нем. Я. М. Когана, М. В. Вульфа. – Мн.: ООО «Попурри», 1999. – 496 с.
72. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога: Навчально-методичний посібник для викладачів, слухачів ІПО, директорів шкіл, керівників РУО. – Х.: Вид. група «Основа», 2003. – 80 с. (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 7»).
73. Холмс П. Внутренний мир снаружи: Теория объектных отношений и психодрама. – М.: Независимая фирма «Класс», 1999. – 288 с.
74. Хоментausкас Г.Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160 с.
75. Шоттенлоэр Г. Рисунок и образ в гештальттерапии. Пер. с нем. / СПб.: «Издательство Пирожкова», 2001. – 224 с.: илл. (Серия «Новый импульс»).
76. Штайнер К. Сценарии жизни людей. Школа Эрика Берна. – СПб.: Питер, 2003. – 416 с.
77. Экслейн В. Игровая терапия / Пер. с англ. – М. Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 200. – 480 с. (Серия «Психологическая коллекция»).
78. Юнг Г. В. Психология бессознательного / Пер. с нем. – М.: ООО «Издательство АСТ»; «Канон+», 2001. – 400 с.
79. Юнг К. Избранное / Пер. с нем. Е. Б. Глушак, Г. А. Бутузов, М. А. Собуцкий, О. О. Чистяков. – Мн.: ООО «Попурри», 1998. – 448 с.
80. Ялом И. Дар психотерапии / Пер. с англ. Ф. Прокофьева. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 352 с. – (практическая психотерапия).
81. Ялом И. Стационарная групповая психотерапия. – М.: ЭКСМО, 2011. – 480 с.

#### Методичне забезпечення

1. Кузікова С.В. Основи психокорекції // <http://academia-ps.com.ua/product/322>.
2. Музика О.Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-

психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року) – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – С. 9-23 // [http://zu.edu.ua/spf/psihol\\_vkl.html](http://zu.edu.ua/spf/psihol_vkl.html)

3. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: Феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с.: іл. // [http://yacenko.org.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=72:basesdeeppsikhokor&catid=7:books&Itemid=8](http://yacenko.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=72:basesdeeppsikhokor&catid=7:books&Itemid=8).